

1 sreda, 14.04.2004.

2 [Otvorena sednica]

3 [Optuženi je ušao u sudnicu]

4 ... Početak u 09.06h

5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.

7 Izvolite sjesti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Želim svima dobro jutro. Gospodo

9 tajnice, molim Vas da najavite predmet.

10 GDA SEKRETAR: [simultani prevod] Ovo je predmet IT-00-39-T, *Tužitelj*
11 *protiv Momčila Krajišnika.*

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujem tajnici.

13 Gospodo poslužiteljice, molim Vas da u sudnicu uvedete svjedoka. A dok
14 se to bude činilo, htio bih prvo obavijestiti strane da, nažalost, u četvrtak ne
15 možemo zasjedati ujutro nego se moramo pridržavati rasporeda, mada bi svi radije
16 zasjedali ujutro.

17 Drugo pitanje se tiče glasina koje sam čuo o tome da će dospjeti jedno
18 pismo od sedam stranica, s datumom od prošlog tjedna. Međutim, mi to pismo nismo
19 dobili i, ako to pismo doista postoji i ukoliko ga je netko doista i poslao,
20 možda ne bi bilo loše da se pošalje jedna kopija sucima, što bi svakako
21 omogućilo da se suci brže pozabave time.

22 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da mogu riješiti ovo
23 tajnovito pitanje. Ja sam napisao to pismo i ja sam ga izravno uputio Raspravnom

24

25

26

27

28

29

30

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudske postupke, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 vijeću , dakle, vama. I bio sam, naravno, uvjeren da će pismo dospjeti do vas.
2 Ja razumijem da je ovo vrlo velika organizacija, no, naravno, mi vrlo
3 jednostavno možemo dostaviti kopiju tog pisma tijekom iduće pauze.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne znam sasvim točno o čemu je riječ,
5 jer ne možemo razmatrati to pismo prije no što ga vidimo.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Ja to apsolutno razumijem, časni Sude.
7 Nije mi sasvim jasno kako se mogu širiti glasine, a jedno jednostavno pismo ne
8 može doći na svoju adresu. No svakako, časni Sude, mi ćemo dostaviti kopiju tog
9 pisma, ukoliko će vam to biti od pomoći. Jer, naravno, vi bez da pročitate to
10 pismo ne možete ništa učiniti.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Vi, naravno, znate da se glasine
12 šire mnogo brže od dokumenata.

13 [Svedok je ušao u sudnicu]

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Treanor, dobro jutro. Htio bih
15 Vas ponovno podsjetiti na to da ste još uvijek pod obvezom Vaše svečane izjave.
16 I sada dajem riječ gospodinu Stewartu da nastavi sa svojim unakrsnim
17 ispitivanjem.

1 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ukoliko bude potrebno dati
2 bilo kakav naputak u vezi s dokumentima kojima ćemo se služiti, možda ne bi bilo
3 loše da nam to i kažete.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi imamo ovdje sveske od 4 do 6, imamo i
5 transkripte.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Dakle, ne bi trebalo biti nikakvih
7 problema do prve pauze.

8 SVEDOK: PATRICK TREANOR [nastavak]

9 Unakrsno ispituje g. Stewart: [nastavak]

10 P: Gospodine Treanor, dobro jutro.

11 O: Dobro jutro.

12 P: Ja bih Vas sada zamolio da uzmete ovaj svezak dokumenata broj 3. Ovaj
13 dokument odnosi se na Politički savjet SDS-a. Datum je 15. oktobar 1991. godine.
14 Ja bih Vam htio skrenuti pozornost na točke na drugoj stranici. U mom slučaju,
15 riječ je o engleskom prijevodu. Dakle, govorimo o dokumentu pod razdjelnikom 47,
16 druga stranica. I, negdje na sredini druge stranice, barem u engleskom
17 prijevodu, stoje riječi gospodina Krajišnika: "Ne trebamo polaziti sa stanovišta
18 da je koalicija donijela odluku, jer je nisu donijeli na zakonit način."
19 Naravno, kada govori o koaliciji, on govori o koaliciji SDS-a, SDA i HDZ /u
20 engleskom transkriptu: "SDA i HDZ"/, je li tako?

1 O: Da.

2 P: "S obzirom da je navedena odluka nezakonita i neustavna, moramo
3 pronaći tehniku da to i dokažemo."

4 Nije li očigledno da u ovoj fazi gospodin Krajišnik želi, na temelju
5 ovoga što je ovdje rekao, da se koriste pravni mehanizmi kako bi se riješilo to
6 pitanje koje se postavilo između SDS-a i drugih stranaka?

7 O: Nisam siguran da to slijedi iz ovog pasusa. Ja sam to naveo kao važne
8 riječi zato što tu se odražava općeniti stav vodstva SDS-a, a osobito gospodina
9 Krajišnika, tu se govori o prirodi akcije koju su poduzele koalicijske stranke.

10 P: Pa, to ide dalje od toga, nije li tako? Mi znamo da SDS nije
11 prihvatao pravovaljanost i ustavnost odluka drugih /?stranaka/.

12 O: Da, to ovdje stoji.

13 P: Da. To je, međutim, njihov stalni stav? To nije samo ovdje očigledno.

14 O: Da, čini se da je tako.

15 P: Pa, ovdje gospodin Krajišnik govori o metodologiji kako bi se to
16 moglo razriješiti. I, ako gledamo taj tekst dalje, onda ćemo vidjeti da govori
17 gospođa Plavšić, koja govori o tome da bi trebalo preko televizije osigurati
18 mogućnost da predsjednik Skupštine se obrati javnosti i da objasni što se
19 dogodilo. I, na kraju, govori se o tome da bi pravna komisija trebala provjeriti

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 legalnost cijelog tog pitanja. No, gospodine Treanor, ne slijedi li iz ovih
2 riječi više od onoga što Vi kažete? Oni ovdje žele javnosti objasniti ono što
3 oni smatraju da nije pravovaljano. Oni traže argumentaciju za to i žele se time
4 pozabaviti.

5 O: Pa da, o tome raspravljaju.

6 P: Molim da pređemo sada na razdjelnik 49. Vi ste skrenuli pozornost na
7 drugi pasus na trećoj stranici. To je zapravo drugi potpuni pasus, o kojem ja
8 sada govorim, a koji počinje s organizacijom MUP-a i tu se govori o mogućnosti
9 da se organizira srpsko Ministarstvo unutrašnjih poslova. Dokument je od 17.
10 oktobra. U Vašem iskazu, na stranici 1431 u transkriptu, Vi kažete: "S obzirom
11 na organiziranje Ministarstva unutrašnjih poslova, moguće je uspostaviti srpsko
12 Ministarstvo unutrašnjih poslova kao paralelni organ vlasti." I, dalje se govori
13 o načinima na koje bi se to moglo stvoriti.

14 Tu se kaže da postojeće Ministarstvo unutrašnjih poslova ne treba
15 dijeliti, da srpska skupština i srpska vlada trebaju imenovati srpskog ministra
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 i postaviti na ključne pozicije Srbe.

2 A ključna rečenica u tom paragrafu kaže: "Tako uspostavljena
3 organizacija srpskog MUP-a bi i dalje funkcionisala u saradnji sa postojećim
4 MUP-om." Onda se naravno govori, u točki 2, o načinu na koji bi srpski MUP
5 funkcionirao zajedno u suradnji sa postojećim MUP-om.

6 Dakle, ne odražava li to određenu fleksibilnost SDS-a u tom trenutku, i
7 to u smislu traženja načina kako bi se riješilo to pitanje bez da pritom dođe do
8 sukoba?

9 O: Da, ovdje se doista govori o različitim mogućnostima uspostavljanja
10 srpskog MUP-a.

11 P: Da. I prva mogućnost jest da se ovo postojeće ministarstvo ne bi
12 smjelo dijeliti. I, s obzirom na krizu koja se pojavila u nekoliko prethodnih
13 dana i s obzirom na kontekst, ne bi li to bio vrlo konstruktivan način da se
14 riješi problem?

15 O: Pa, mislim da to ovisi o vašem stajalištu.

16 P: Pa da, ali Vi ste svjedok i Vi ste vještak i traži se Vaše mišljenje.

17 O: Pa, ne mislim da sam ja ovdje da kažem što je konstruktivno i što
18 nije, nego je moj zadatak da ja kažem što slijedi iz dokumenata. Vidim da
19 dokument nosi datum, a uvijek je dobro pogledati datum dokumenta, kako bi se
20 shvatio opći kontekst. Dakle, datum je 17. oktobar, i tu se spominju srpska

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 skupština i srpska vlada koje u tom trenutku još nisu postojale. Tako da ja ne
2 bih rekao da je ovo doista bilo shvaćeno kao nešto konstruktivno od strane
3 drugih stranaka u Bosni.

4 P: U redu. Pa, uzmimo onda ovu prvu pretpostavku, odnosno da postojeće
5 ministarstvo ne bi trebalo dijeliti. I da li Vi kažete da druge stranke to možda
6 to ne bi bile smatrale konstruktivnim rješenjem? No što je SDA mogla očekivati
7 da će SDS učiniti, s obzirom na situaciju koja je u tom trenutku postojala u
8 odnosu na MUP?

9 O: Da li Vi od mene želite da ja sad spekuliram što bi SDA očekivala da
10 će SDS učiniti?

11 P: Pa, što je manje SDS mogla učiniti, s obzirom na buduću strukturnu
12 organizaciju MUP-a?

13 O: Pa, jedna stvar koju su mogli učiniti jest bila da ne učine ništa.

14 P: Da. Logički gledano, to je tačno. No učiniti ništa bi za SDS značilo
15 vrlo komplicirani politički stav i to bi značilo jedan vrlo mlaki odgovor na
16 cijelu tu situaciju?

17 O: Pa sad, ja ne znam da li bi to bio mlaki odgovor ili ne, ali
18 raspravljati o tome što su mogli učiniti ili što nisu mogli učiniti je dosta
19 teško. No, ako vidimo ovaj dokument, vidimo o čemu se ovdje raspravlja. Jedna od
20 mogućnosti je da se podijeli ministarstvo i da se uspostavi srpsko ministarstvo,
21 i to je jedna od mogućnosti o kojoj se ovdje raspravlja. Ja sad ne znam da li bi

1 SDA to smatrala razumno mogućnosti, ja o tome mogu doista samo spekulirati.

2 P: Pa, da vidimo kakva su ovdje temeljna pravila. Prije nekoliko
3 trenutaka, kada sam zatražio od Vas Vaše mišljenje, Vi ste rekli da možete
4 govoriti samo o tome što se kaže u dokumentu. Gospodine Treanor, ako ste Vi
5 ovdje samo zato, da nam kažete što doista stoji u dokumentima - ja sada ne želim
6 biti neugodan - mogli ste onda svima nama i samome sebi uštedjeti znatnu
7 količinu vremena, jer dokumenti kažu to što kažu. Jer Vi, kao vještak, ste ovdje
8 također zato da izrazite i svoja gledišta o pitanjima u vezi s ovim predmetom i
9 o pitanjima koja proizlaze iz dokumenata, je li tako? Jesam li u krivu?

10 O: Mislim da ono što sam rekao jest bilo sljedeće: ja sam ovdje da kažem
11 što stoji u dokumentima, a ne da /?i da/ za Sud te dokumente stavljam u
12 kontekst.

13 P: Pa, gospodine Treanor, možda ih je stvarno katkada teško postaviti u
14 kontekst i iskazati stav, i tu postoji jedna teška razlika. Ali, ako jednostavno
15 ne možete, ako bi Vaš odgovor bio naprosto "ja ne znam dovoljno o tome" ili
16 "nisam bio tamo" ili "ne možemo reći na osnovi dokumenata", to je također
17 razuman odgovor. Ali, kada stavite dokumente u kontekst, ne možete to pregledati
18 i ne možete dati nikakav stav, onda bi nam isto to moglo pomoći /kako je
19 prevedeno/.

20 Da se vratimo na ovaj dokument koji imamo pred sobom. Vi ste spomenuli
21 jednu raniju mogućnost. Imamo točke 1 i 2; dakle, 1 je da se postojeći MUP

1 organizacijski ne cijepa, a druga mogućnost je da ga se razdijeli. I, Vi pred
2 ovo stavljate logički mogućnost da se ništa ne učini i jednostavno dopuštate
3 mogućnost da MUP nastavi postojati u postojećem obliku. A ja Vam kažem da prije
4 mogućnosti /?prva mogućnost/ da se ništa ne učini, da je zapravo bilo sasvim
5 nerealno očekivati to od SDS-a, s obzirom na to da su bili suočeni s odlukama i
6 deklaracijama drugih stranaka, da se jednostavno nije moglo ništa ne učiniti.
7 I, zapravo, takav je bio kontekst.

8 O: Ja mislim da je očigledno da su oni svakako smatrali da nije
9 realistično da se ništa ne učini.

10 P: Vi puno znate o kontekstu ovih događaja, gospodine Treanor, i Vi
11 sigurno imate objektivnije stavove i gledišta o tome nego članovi SDS-a koji su
12 bili na licu mjesta u to vrijeme. Dakle, ne bi li, s Vašeg objektivnog gledišta,
13 bilo potpuno politički nerealno da SDS zauzme takav stav, da kažu: eto,
14 situacija je takva, nemojmo ništa učiniti, neka MUP nastavi postojati takav
15 kakav jeste?

16 O: Ja nisam siguran hoću li ovdje nagađati ili ne, ali Vas izgleda ovo
17 pitanje jako zanima - srpski stavovi, odnosno vodstva SDS-a, u situaciji s MUP-
18 om, te onim što bi se s tim moglo učiniti. Kako nam pokazuju neki dokumenti iz
19 ranijega perioda, vratimo se u ljeto 1991., vodstvo SDS-a je bilo nezadovoljno
20 situacijom u MUP-u, konkretno kadrovskim rješenjima. Oni su, među ostalim, bili
21 nezadovoljni i radom nekih svojih ljudi u ministarstvima, konkretno gospodinom
22 Žepinićem. Oni su smatrali da je on postao samo instrument u rukama gospodina
23 ministra Delimustafića. Jedna je mogućnost koju su možda mogli istraživati da se

1 gospodina Žepinića zamijeni i da se na njegovo mjesto postavi netko pouzdaniji,
2 netko jači, kako bi se zapravo progurala jedna kadrovska politika koju su oni
3 željeli vidjeti u ministarstvu. Dakle, to je jedan mogući način djelovanja u
4 tome okviru, što se tiče njihovih zabrinutosti, a ja mislim da bih ja mogao tu
5 sjediti i spekulirati cijeli dan u vezi s tim što su oni mogli učiniti.

6 P: U redu. Prijeđimo dalje. Pogledajmo, dakle, isti ovaj registrator s
7 dokumentima, ali razdjelnik 50. Ovo je zapisnik sjednice Klupa zastupnika SDS-a
8 od 18. oktobra 1991., a Vi ste o ovome govorili na stranici 1441 Vašega
9 svjedočenja. No ono što mene zanima je četvrta stranica ovoga dokumenta.
10 Postoje, naravno, i druge stvari na koje ste skrenuli pozornost Vijeću, ali na
11 četvrtoj stranici imamo komentare doktora Karadžića; u prevodu na engleski,
12 točka 29. Dakle, doktor Karadžić kaže da: "Tim sastavljen od vodećih ljudi
13 stranke, vlade i Političkoga savjeta radio je dan i noć. Ja sam odlučio zavesti
14 izvanredno stanje u stranci i molim obavijestite druge da stranka radi u
15 izvanrednim uvjetima. Ne smijemo napraviti nijedan pogrešan korak. Moramo
16 slušati svoje vođe. Traži se maksimalna disciplina."

17 PREVODILAC: Prevoditelj napominje da čita prema engleskom prijevodu, a
18 ne iz originala.

19 G. STEWART: [simultani prevod]

20 P: Gospodine Treanor, imate li Vi, na osnovu Vašeg pregleda dokumenata,
21 ikakvih saznanja o kontekstu, odnosno situaciji, i o tome tko je bio član toga
22 tima?

23 O: Konkretno spominjanje tima je zapravo samo *ad hoc* pozivanje. Ja ne
24 znam na koga je on u tom trenutku mislio, kada je govorio.

25 P: Ali znate li Vi zapravo je li bilo točno da je postojao neki takav
26
27
28
29
30

1 tim koji je danonoćno radio?

2 O: Pa, ja mislim da je očigledno, iz dokumentacije koja postoji iz ovoga
3 vremenskog razdoblja, uključujući zapisnike sa raznih sastanaka, transkripte
4 telefonskih razgovora, itd., da je zapravo ovo bio prilično intenzivan period
5 kontakata među članovima vodstva.

6 P: Gospodine Treanor, da, mislim da se s tim možemo složiti. Svakako se
7 puno toga događalo. Ali, na osnovi ovoga što Vi vidite iz dokumenata, jeste li
8 Vi ustanovili išta što bi moglo ukazati na to je li postojalo nešto što bi se,
9 razumno govoreći, moglo okvalificirati kao tim o kojem je govorio doktor
10 Karadžić ovdje?

11 O: Postoje neki dokumenti o kojima smo raspravljali za vrijeme moje
12 prezentacije, za vrijeme mogega iskaza, koji su se odnosili na osnivanje - ne
13 znam točno kakav je bio izraz - mislim da se radilo o Savjetu za nacionalnu
14 sigurnost SDS-a, o čitavoj njihovoj strukturi izvještavanja koju su postavili.
15 Dakle, možda je nešto takvo već u to vrijeme postojalo i bilo operativno.

16 P: A konkretno, da budemo jako specifični -

17 O: Ja to ponovno nastojim povezati s dokumentima. Ovo je pomalo
18 spekulativne naravi, ali pokušavam naći osnovu u dokumentima da bih Vam
19 odgovorio na pitanje.

20 P: Hvala, gospodine Treanor, jako mi je drago zbog toga. Mi samo
21 nastojimo vidjeti kolike su granice; dakle, dokle Vi možete doći s onim što
22 znate. No, da budemo konkretni, imate li Vi ikakvu predodžbu o tome je li
23 gospodin Krajišnik sudjelovao u radu bilo kakvog takvog tima u to vrijeme?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ja mislim da je gospodin Krajišnik sudjelovao na čitavome nizu
2 sastanaka i konzultacija koji su se u to vrijeme održavali.

3 P: Gospodin Krajišnik je, zapravo, neizbježno gotovo uvijek sudjelovao u
4 razgovorima, zahvaljujući svom položaju, budući da je bio predsjednik Skupštine,
5 zar ne?

6 O: Pa, ja se slažem da bi on neizbježno sudjelovao u razgovorima. Da li
7 je to zato što je bio predsjednik Skupštine – e, to ne znam. Zato što, naravno,
8 ne radi se samo o tome, on nije samo bio predsjednik Skupštine.

9 P: Ja ne kažem jeste, ali mi možemo vidjeti, i to je nesporno, da je
10 imao i druge pozicije. Možda su neke od njih u sporu, ali možemo vidjeti da su
11 neke od njih stvarno nesporne. No točno je, gospodine Treanor, zar ne, da je u
12 čitavom ovom razdoblju – dakle, krajem 1991. i na prelazu u 1992. – gospodin
13 Krajišnik, odnosno njegove dužnosti i zadaci predsjednika Skupštine koje je imao
14 /kako je prevedeno/. Dakle, ne radi se o bilo kakvoj skupštini, nego se radi o
15 Skupštini, tj. Parlamentu Bosne i Hercegovine, a kasnije Srpskoj skupštini. I,
16 zbog samih tih poslova, on je tu trošio jako puno svog vremena, zar ne?

17 O: Pa, ja ne znam koliko mu je vremena za sve to moglo trebati.
18 Predsjednik Skupštine Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine je imao
19 dužnost predsjedavanja zajedničkim sjednicama te Skupštine, koje nisu bile baš
20 česte. Ona sjednica na kojoj su usvojeni memorandum i platforma je bila osma
21 zajednička sjednica, a deveta je sjednica održana tek u januaru. Čini se da nije
22 bio osobito zauzet time što je bio predsjednik Skupštine Socijalističke
23 Republike Bosne i Hercegovine. No osnivanje Skupštine bosanskih Srba, gdje je
24 također bio izabran predsjednikom, mislim da je uzimalo prilično veliku

1 količinu njegova vremena, budući da se pojavila nova inicijativa, važna, u vezi
2 sa vodstvom bosanskih Srba.

3 P: Da, gospodine Treanor. Ja sam htio, zapravo, obuhvatiti Skupštinu
4 Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, i to zato što je obavljao i tu
5 dužnost. Ali prije /?svega/, kako kaže Vaš zadnji odgovor, primarno sam mislio
6 na njegov položaj predsjednika srpske skupštine jer, zapravo, kako Vi kažete,
7 došlo je do osnivanja sasvim novoga tijela, sa potpuno novim poslovnikom, u
8 vrijeme vrlo intenzivnih aktivnosti, i to neizbježno zahtijeva ogromnu količinu
9 vremena koje tome mora posvetiti njezin predsjednik, zar ne?

10 O: Pa, mislim da bi to svakako bio prilično natrpan radni period.
11 Svakako jako puno posla. Radilo se o vrlo važnome poslu i on je bio čovjek koji
12 je to radio.

13 P: No, gospodine Treanor, Vi niste bili tamo. Vidjeli ste sveobuhvatnu
14 dokumentaciju i Vi, zapravo, možete formirati određeno gledište na osnovi
15 razmjera te dokumentacije i pitanja koja su se rješavala. Možda bih mogao reći
16 ovako: budući da je on bio predsjednik srpske skupštine od kraja 1991. pa dalje,
17 moralo se zapravo raditi tu o poslu s punim radnim vremenom, zar ne?

18 O: Ja ponovno moram reći da ne znam što je to posao s punim radnim
19 vremenom, ali sam siguran da su njegovi dani bili stvarno puni posla. I stvarno
20 ne vidim može li se napraviti jedna oštra, jasna razlika među raznim poslovima i
21 zadacima koje su mnogi ti ljudi obavljali. Ne znam može li se napraviti razlika
22 između onoga gdje se kaže: ovo je rad u Skupštini – ovo u stranci; ovo u

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 Političkom vijeću - ovo u vladi. Ja mislim da oni nisu tako strukturirali svoje
2 radne dane.

3 P: Gospodine Treanor, ja neću Vam iznositi nerealne sugestije u vezi s
4 tim kako su ljudi mogli obavljati svoj posao i koliki je kapacitet ljudi sa tako
5 velikim radnim opterećenjem. Ali ja sam dobio Vaše stanovište o tome kakav je to
6 posao.

7 Recite, znate li gdje je radio predsjednik Skupštine? Naravno, to je
8 gospodin Krajišnik.

9 O: Mislim da mu je ured bio u zgradi Skupštine u Sarajevu.

10 P: A znate li gdje je bio ured doktora Karadžića?

11 O: Njegov stranački ured bio je u hotelu "*Holiday Inn*", čini mi se.

12 P: To je, dakle... Taj hotel je sasvim druga zgrada, ne ona Skupštine.
13 Koliko je daleko ona od Skupštine?

14 O: Mislim da se radi o samo par stotina metara.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi gotovo doslovno možemo pratiti i
16 slušati što vi razgovarate. Vaš je razgovor jako zanimljiv, ali...

17 GĐA PREVODILAC: Mikrofon.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Tabulator 20, razgovor između gospodina
19 Krajišnika i gospodina Đukića /u engleskom transkriptu: "Đukić"/, novembar 1991.
20 godine.

21 P: Negdje pri dnu stranice, desetak redova gore: "Četvrtak, 21." Govori
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gospodin Đukić /?Đukić/. Vidite li to? Jeste li našli taj dio?

2 O: Na kojoj stranici.

3 P: Na prvoj. Deset redova gore od dna stranice: "21. u 14.00 sati imamo
4 zastupnički klub, je li tako? Da, biće Skupština, Skupština u 14.00. E, molim
5 te... Evo, vidi, ja predlažem da u 12.00 imamo sjednicu Glavnog odbora stranke.
6 Dobro, Radovan se slaže s tim da se kasnije nas dvojica dogovorimo." A zatim,
7 pri vrhu sljedeće stranice ponovno gospodin Đukić /?Đukić/ kaže: ...

8 GĐA PREVODILAC: Prevodioci se ispričavaju, mi ne možemo naći ovako brzo
9 original, pa ćemo vam prevoditi s engleskog. Žao nam je.

10 G. STEWART: [simultani prevod]

11 P: Ja ne vidim 50% zastupnika koji su također članovi Glavnog odbora.
12 Mislim da ste Vi komentirali u svjedočenju Vašem, na stranici 1480 i 1481, dali
13 ste svoj komentar. Mislim da ste rekli da je riječ o trećini.

14 Zatim, da li znate na što se misli kada se kaže: "Da, naša Skupština."?
15 Što gospodin Đukić /?Đukić/ misli kada to kaže?

16 O: Mislim da to sada govori gospodin Krajišnik.

17 P: Da, u pravu ste, ispričavam se.

18 O: Pa, on je mislio ovdje na činjenicu da su gotovo svi članovi
19 Skupštine bosanskih Srba članovi poslaničkog kluba SDS-a i SPO-a.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: On jednostavno kaže sljedeće: "Ne morate se brinuti u vezi tehničkih
2 razlika, je li riječ o poslaničkom klubu ili o sjednici Skupštine, jer je
3 zapravo riječ o jednim te istim ljudima." Da li to tvrdite?

4 O: Pa, da, ja mislim da ovdje kaže da su to isti ljudi. Zapravo, i što
5 je vrlo zanimljivo, mi i dalje vidimo razliku koja se pravi između sastanaka
6 poslaničkog kluba i sjednica Skupštine, mada je članstvo zapravo potpuno isto.

7 P: Stranica 2, nekih deset redaka dalje, vidimo da gospodin Đukić
8 /?Đukić/ kaže: "Mi smo u potpunosti zapostavili Glavni odbor." I onda Vas molim
9 da pojasnite nama, ovdje se vrlo često pojavljuju psovke. Da li ova psovka
10 "jebem te" ima istu težinu kao na B/H/S-u? Mislim, ona se tu vrlo često
11 pojavljuje. Ja znam da ovo nije jednostavno područje za prevodioce, ali me
12 zanima kakva je težina.

13 O: Pa, moj je dojam da u nekim krugovima, pogotovo u toj zemlji,
14 korišćenje tog izraza je možda manje težine nego što bi ono bilo u engleskom.

15 P: Da. Ja mislim da ste odgovorili na moje pitanje. Naime, ipak je
16 značenje slabije, odnosno izaziva manje jake reakcije s druge strane.

17 O: Pa da, ali to ovisi o situaciji. Recimo, to ne vidim da je koristila

1 gospođa Plavšić u svojim razgovorima sa doktorom Karadžićem. Prema tome, to
2 ovisi, naravno, o stupnju formalnosti i o odnosu između govornika.

3 P: U redu, ali to nije važna ovdje stvar, gospodine Treanor. Mene je
4 samo zanimala zato što se toliko često pojavljuje.

5 Uglavnom: "Mi smo sada potpuno zapostavili Glavni odbor." A gospodin
6 Đukić /?Đukić/ kaže da se ljudi nisu sastali već godinu dana. I zatim kaže
7 gospodin Krajišnik: "Ne, Glavni odbor mora funkcionisati." I onda gospodin Đukić
8 /?Đukić/ kaže: "Vidi, to je glavni, glavni organ stranke. Ne može... Slušaj, prvo
9 da se malo, ovaj, razjasnimo, ako mogu da kažem, političke situacije."

10 Vi ste, gospodine Treanor, prilično izučavali dokumentaciju u ovom
11 predmetu. Da li bi bilo ispravno rezimirati i reći da je gospodin Krajišnik htio
12 da se stvari rade ispravno, po ustavu, pravno, u zakonskim okvirima i s obzirom
13 na proceduru koja je predviđena?

14 O: Pa, mislim da on jeste bio svjestan nijansi, to je tačno.

15 P: Ne samo svjestan nijansi. Na kraju krajeva, ja tvrdim da ste Vi
16 morali steći vrlo jasan dojam u vezi s ovim, gospodine Treanor. Mi ovdje, naime,
17 radimo na predmetu gdje je optuženi gospodin Krajišnik, a Vi ste čitali
18 relevantne dokumente čitav niz godina. Prema tome, morali ste steći takav dojam
19 da je gospodin Krajišnik bio neko ko je zahtijevao, ko je općenito želio da se
20 stvari rade na ispravan, ustavni, zakonski i proceduralni način?

1 O: Moj dojam je da je gospodin Krajišnik bio neko ko zna kako koristiti
2 sistem, kako postići da se stvari urade na način na koji on želi da se urade.
3 Pa, prema tome, on je ipak bio neko ko je znao manipulirati sistemom, također.
4 Mislim da ste mogli na drugačiji način pristupiti ovom pasusu. Naime, ovdje
5 gospodin Đukić /?Đukić/ predlaže da se održi sastanak Glavnog odbora. Gospodin
6 Đukić /?Đukić/ je drugačiji, on je biznismen. Ja mislim da su ga zato postavili
7 na čelo Izvršnog odbora, da bi se pobrinuli da se stvari doista urade. On ovdje
8 razgovara sa gospodinom Krajišnikom i predlaže sastanak Glavnog odbora, koji se
9 nije sastao preko godinu dana, a to je nešto s čime se gospodin Krajišnik
10 izgleda nije uopće bavio, nije mu bilo do toga stalo.

11 P: Pa, ne možete ići ipak tako daleko i to tvrditi, gospodine Treanor,
12 zar ne?

13 O: Pa, on se nije za to brinuo proteklu godinu dana i do toga je došao
14 tek kada je Đukić /?Đukić/ na to njemu ukazao. I onda je on rekao: da, svakako,
15 moramo održati sastanak Glavnog odbora. Ali njemu je izgleda bilo sasvim u redu
16 da se radi na takav način tokom protekle godine - ili najmanje od jula 1991.
17 godine, otkad je on postao član Glavnog odbora - naime, da se uopće ne održavaju
18 sastanci Glavnog odbora.

19 P: Nešto općenitije, gospodine Treanor, recite nam: prilikom pripreme
20 ovog predmeta Vi ste pročitali optužnicu protiv gospodina Krajišnika, zar ne?

21 O: Pa, iskreno govoreći, ja mislim da nisam pročitao nijednu od
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 verzija optužnice protiv gospodina Krajišnika od početka do kraja. Ja sam,
2 zapravo, vjerojatno pročitao samo prvu verziju optužnice a, kako shvaćam, ona je
3 bila izmijenjena više puta.

4 P: Ako niste pročitali optužnicu, koje ste onda dokumente koji se
5 konkretno vezuju za predmet protiv gospodina Krajišnika pročitali?

6 O: Mislite na pravne dokumente?

7 P: Da. Da, hvala za pojašnjenje. Na primjer, predraspravni podnesak.

8 O: Pa, ja sam to pogledao. Mislim da ga nisam pročitao od korica do
9 korica. Mislim, naravno, na predraspravni podnesak tužitelja. Ali, pročitao sam
10 dijelove koji se odnose na temu u vezi koje sam podnio izvještaj. Naravno, i
11 pogledao sam – ali, ponovo, nisam pročitao od korica do korica – i predraspravni
12 podnesak Obrane.

13 P: Još nešto možda jeste li pročitali, u smislu podnesenih pravnih
14 dokumenata?

15 O: Mislim da ne. Ne znam, zapravo, ni o kojim bi se podnescima trebalo
16 raditi.

17 P: Uvjeravam Vas, ima ih itekako puno. A što se tiče dokaznog
18 materijala, izjava svjedoka, potencijalnih svjedoka u ovom predmetu, jeste li
19 nešto od toga pročitali?

20 O: Ne razumijem koji je okvir Vašeg pitanja. Mislite li na konkretno
21 ovaj predmet, kada? Ja, naime, ovdje radim već 10 godina. Iskreno govoreći,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nije mi običaj čitati izjave svjedoka jer, između ostalog, nemam ni vremena za
2 tako nešto. Daleko više me zanimaju dokumenti i ono što se iz njih može izvući i
3 ne želim da budem izložen utjecaju onoga što bi svjedoci eventualno mogli reći o
4 tim stvarima. A, kažem, nemam ni vremena da čitam i jedno i drugo. A, naravno,
5 ja sam tokom svih ovih godina vidio neke izjave svjedoka.

6 P: A povremeno ste bili angažirani na tome?

7 O: Da. Ponekad ali rijetko sam sudjelovao u razgovorima sa svjedocima,
8 pogotovo, recimo, na misiji na Pale; mislim da su bile dvije, jedna krajem 1997.
9 i druga početkom 1998. To su dvije misije tokom kojih je obavljen razgovor sa
10 gospodinom Krajišnikom. Zatim još nekoliko prilika, dakle još nekoliko razgovora
11 sa svjedocima u kojima sam sudjelovao, ali koji se ne vezuju za ovaj konkretni
12 predmet.

13 P: Samo nešto kratko, što se vezuje na jedno od pitanja i odgovora
14 maločas. Sjedište SDS-a u "Holiday Innu" je zapravo udaljeno tri kilometra od
15 zgrade Skupštine. Evo, to su me upravo obavijestili, gospodine Treanor. Da li to
16 može biti točan podatak?

17 O: Da, može. Nisam mjerio udaljenost.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Samo trenutak, oprostite.

19 [Odbrana se savetuje]

20 G. STEWART: [simultani prevod] Ima, naime, nešto što trebamo raščistiti,
21 ali na što ću se vratiti. Naime, riječ je o datumima koji se ne poklapaju, ali

1 ne želim sada za to trošiti vrijeme i Suda i gospodina Treanora. Ja ću pogledati
2 o čemu se radi, ukoliko bude potrebno unijeti ispravku na zapisnik, to ću
3 učiniti.

4 Idemo dalje. Gospodine Treanor, Vi ste svjedočili o sada već dobro
5 poznatom dokumentu koji se naziva "Varijanta A i B"?

6 O: Da.

7 P: Sada neću o tome govoriti detaljno, ali zanima me: Vi ste, u Vašem
8 iskazu pred Sudom, na stranici 1507 transkripta, rekli... odnosno, postojale su
9 dvije stvari na koje ste željeli ukazati na osnovu prethodnih dokumenata. Prvo,
10 da Vi vjerujete da je taj dokument podijeljen na sastanku Glavnog odbora SDS-a
11 20. decembra. Vi to temeljite na činjenici da su razni dijelovi dokumenta
12 provedeni neposredno nakon tog datuma.

13 Da li je Vaš stav da - Vi, naravno, niste bili tamo - ali da, na osnovu
14 dokumenta, usprkos tom zaključku Vi nemate neko pouzdano saznanje u vezi toga
15 kada i kako je taj dokument podijeljen?

16 O: Pa, u dokumentarnom smislu, ne, nemam taj podatak ni iz kakvog
17 konkretnog dokumenta. Mislim da smo mi uveli sve relevantne dokumente. Zaključak
18 se temelji na svim tim dokumentima, on je izveden iz dokumenata. I mislim da je
19 to jedan razuman zaključak. Naime, "Varijanta A i B" nosi datum 19. decembar,
20 što znamo iz dnevnika /?Grkovića/, bio je veliki sastanak stranke, mislim u
21 "Holiday Innu", 20-og, a zatim je održana sjednica Skupštine bosanskih Srba 21-
22 og, na kojoj su bili prisutni mnogi od onih ljudi koji su bili prisutni na
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sastanku održanom dan prije, 20-og.

2 A prvi Krizni štab za koji definitivno znamo da je uspostavljen,
3 uspostavljen je 23. decembra, što je, ja mislim, bio ponedjeljak. Prema tome,
4 čini se, zapravo, da je to bila prva prilika da se sazove lokalni sastanak i
5 uspostavi Krizni štab nakon 19. decembra i nakon što su održani ovi drugi
6 sastanci. Eto, na osnovu toga smo izveli zaključak da je dokument distribuiran,
7 podijeljen tokom tog perioda, a najvjerojatnije na sastanku održanom 20-og; to
8 je bio sastanak stranke, a kasnije je uslijedilo zasjedanje Skupštine. Međutim,
9 ne spominje se konkretno podjela tog dokumenta.

10 P: Krizni štab za koji definitivno znate da je tada uspostavljen je
11 bratunački Krizni štab?

12 O: Zapravo, mislim da ih ima više od jednog. Ja sada govorim po
13 sjećanju. Možda se radilo o Bratuncu. Možda je postojao još jedan, ali sasvim
14 sigurno barem jedan.

15 P: Vi ste, naime, sada rekli u jednini, "prvi Krizni štab".

16 O: Kažem, govorim po sjećanju. Možda ih je bilo više od jednog, možda su
17 oni uspostavljeni kratko nakon toga; prije kraja godine, u svakom slučaju.

18 P: U iskazu, na stranici 1507, ste rekli da temeljite svoj zaključak u
19 vezi sa podjelom dokumenta na činjenici da ste Vi vidjeli da su razni dijelovi
20 dokumenta provedeni kratko nakon tog datuma. Na osnovu toga ste Vi iznijeli

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 taj zaključak?

2 O: Da.

3 P: Zatim kažete: "Brojne numerirane kopije dokumenta." Koliko brojne
4 kopije, numerirane kopije, koliko ih imate tog dokumenta "Varijanta A i B"?

5 O: Mislim da se navodi nešto o tome u jednoj fusnoti. No nisam sasvim
6 siguran. Mislim da ih ima 10 od /?ili/ 12. Trebao bih to provjeriti.

7 P: Dakle, gospodine Treanor, onda ćemo raditi na osnovi sjećanja ovog
8 teksta iz fusnote. Ali to je, dakle, ta brojka?

9 O: Da. Nije ih bilo 50, a bilo ih je svakako više od jednog primjerka.

10 P: A gdje se oni u ovom konkretnom trenutku nalaze?

11 O: Ti dokumenti?

12 P: Da.

13 O: Pa, u arhivi Odjela za čuvanje dokaza.

14 P: Pa, ja Vam postavljam jednostavno praktično pitanje. Gdje se to
15 fizički nalazi?

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. TIEGER: [simultani prevod] Mislim da je to bilo jednostavno praktično
2 pitanje na koje je gospodin Treanor dva puta dao odgovor i rekao da se to nalazi
3 u Odjelu za čuvanje dokaznih materijala.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je došlo do zabune zato što
5 nismo sigurni da li govorimo o originalima ili o kopijama.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude. Ja nisam točno čuo
7 ove riječi "Odjel za čuvanje dokaznih predmeta" i zbog toga sam ponovio svoje
8 pitanje. Dakle, ispričavam se. Do zabune je došlo stoga što ja nisam čuo tu
9 riječ "odjel". Naravno, nije važno gdje se to fizički doista nalazi.

10 P: Dakle, ti materijali se mogu dobiti, u bilo kojem trenutku mi možemo
11 u njih dobiti uvid?

12 O: Da.

13 P: Zahvaljujem na ovom podatku.

14 O: Ako bih mogao još nešto dodati. Koliko znam, svi dokumenti na koje se
15 oslanja ovaj izvještaj su kopirani i dostavljeni i drugoj strani i Vijeću.

16 P: Da, gospodine Treanor, vjerujem da je to svakako bilo tako. Ja tu ne
17 želim pokazati nikakve nepovjerenje, nego želim jednostavno znati gdje se čuvaju
18 originali dokumenata, katkada je to važno. To je jedini razlog zbog kojeg sam
19 postavio to pitanje.

20 Vi ste u Vašem iskazu rekli da nema izravnog naputka u zapisniku

1 zasjedanja Skupštine da je podijeljen taj dokument. Dakle, to se ne spominje ni
2 u kojem zapisniku ni sa kojeg zasjedanja bilo kojeg tijela ili organa, je li
3 tako?

4 O: Da, to je točno. Jedino što mi znamo o sastanku od 20-og je na osnovi
5 dnevnika.

6 P: Također nema nikakvog zapisnika o tome da je taj dokument na bilo
7 koji način formalno usvojen od strane bilo kog organa SDS-a?

8 O: Ne, to ne postoji. No, ako bih mogao još nešto reći u vezi sa mjestom
9 gdje se nalazi taj dokument "Varijanta A" i "Varijanta B", kako bismo bili
10 sigurni da o tome govorimo. Kopije tih dokumenata imamo u našem Odjelu za
11 čuvanje dokaznih predmeta. Kakav je točno njihov status - da li je to doista
12 original dokumenta, da li su to kopije, da li su to ovjerene kopije tog
13 dokumenta - ja to ne mogu reći u ovom trenutku. No to se lako može utvrditi na
14 osnovi dokaza koji se čuvaju na Sudu.

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ako bih ja mogao zatražiti u
16 ovom trenutku pojašnjenje u smislu pravila 90(H). Htio bih točno znati kakav je
17 stav Obrane u vezi s tim dokumentom, dakle dokumentom "Varijanta A" i "Varijanta
18 B".

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidim da u transkriptu stoji "pravilo
2 98(H)", a Vi ste zapravo govorili o 90(H).

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, časní Sude.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, prema pravilu 90(H)
5 stoji da, ako se ne pridržavate usko teme glavnog ispitivanja, Vi svjedoku
6 morate reći zašto postavljate neko pitanje.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Da, časní Sude. Čak i bez broja ovog
8 pravila, ja sam spreman to učiniti. Međutim, ja ću se vratiti na to pitanje u
9 vezi s "Varijantom A i B" tijekom svog unakrsnog ispitivanja. Ne želim na tome
10 sada insistirati, u ovom trenutku. No časní Sud može biti siguran da će naša
11 argumentacija biti izložena u onoj mjeri u kojoj je to potrebno gospodinu
12 Treanoru.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. No pitanje je u kojoj mjeri
14 treba iznijeti argumentaciju.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Da, doista, časní Sude, to jest pitanje.
16 Jer postoje jasni limiti koliko jasno stvari treba iznijeti pred svjedoka koji
17 nije bio tamo, koji ne raspolaže osobnim saznanjima i koji je ovdje zato da bi
18 dokumentaciju stavio u kontekst. No, ja svakako ne želim se ovdje pridržavati
19 nekog minimalističkog pristupa stvarima prilikom izlaganja svoje argumentacije.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja ne vidim nikakvo ograničenje u
21 pravilu 90(H), gdje stoji: "Tijekom unakrsnog ispitivanja svjedoka koji može
22 svjedočiti o relevantnim pitanjima tijekom unakrsnog ispitivanja, strana koja
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 postavlja svjedoku pitanja iznijet će prirodu argumentacije na koju se oslanja."

2 Dakle, ja ovdje samo navodim što stoji u pravilu 90(H). Ja ne želim time
3 reći da je uvijek jednostavno razlučiti što su doista granice. No, po mojem
4 mišljenju, jest da... ja smatram da ne treba svjedoku na kraju reći kakva je
5 argumentacija i na kojem argumentu se zasnivaju pitanja, nego to treba učiniti
6 na početku pitanja.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, časni Sude, uz dužno poštovanje, ja
8 bih rekao da o tome treba razmisliti.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako niste spremni o tome odlučivati u
10 ovom trenutku, ja sam Vam spreman dati vremena da o tome razmislite i da se
11 ponovno na to pitanje vratimo u trenutku kada Vama bude jasnije kako želite na
12 njega odgovoriti.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Ja imam neka vrlo jasna stajališta u
14 forenzičkom smislu, kao odvjetnik. Prije svega, što se tiče vremenskog trenutka
15 u kojem treba iznijeti argumentaciju, ja smatram da to treba učiniti tako da to
16 bude pravično prema svjedoku. Naravno, ne bi bilo pravično argumentaciju
17 iznijeti tek na kraju cijelog niza pitanja. No što je točno pravi trenutak kada

1 tu argumentaciju treba iznijeti, ja mislim da je to doista na odvjetniku koji
2 vodi unakrsno ispitivanje, da o tome odlučuje.

3 Ja tekst pravila nemam pred sobom, no mislim da se dosta dobro sjećam
4 tog pravila i to odgovara onome što ste Vi sada upravo citirali. Čini mi se da
5 su ograničenja sadržana u prvim nekoliko riječi formulacije pravila, i to u vezi
6 s onim riječima gdje stoji u onoj mjeri u kojoj svjedok može dati relevantno
7 svjedočenje za određenu stranu /?Odbranu/. Meni se čini da gospodin Treanor ne
8 bi trebao dobiti bilo kakve dodatne informacije o mojoj argumentaciji od onih
9 koje su mu već iznesene, s obzirom na činjenicu da on već ovdje dulje vremena
10 radi i da razumije kontekst.

11 No to je svakako jedno teoretsko pitanje, ja ću se svakako vratiti na
12 pitanje "Varijante A i B".

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, ja mislim da ne treba
14 od Obrane tražiti da svjedoku iznese nešto što će biti bolje iznijeti kasnije, u
15 kasnijoj fazi.

1 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja ne mislim da je došlo do
2 bilo kakve nepravdičnosti u načinu na koji sam ja iznosio pitanja svjedoku.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, mislim da je gospodin Tieger htio
4 spriječiti da dođe do bilo kakve nepravdičnosti.

5 Izvolite, možete nastaviti.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Naravno, časni Sude. Ja sam postavio neka
7 pitanja u vezi s tim gdje se fizički doista nalaze ti dokumenti i možda ćemo i
8 zatražiti da se ti dokumenti predoče tijekom postupka.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu.

10 G. STEWART: [simultani prevod]

11 P: Gospodine Treanor, tijekom Vašeg glavnog ispitivanja spomenuli ste
12 jedan dokument u svesku broj 6.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Nadam se da časni Sud ima svezak broj 6 u
14 sudnici.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, imamo ovdje jednu kopiju i možemo je
16 dijeliti.

17 G. STEWART: [simultani prevod]

18 P: Pod razdjelnikom 68, a to je zapisnik četvrtog zasjedanja Skupštine
19 srpskog naroda, od 21. decembra. Dakle, to je jedan od sastanaka o kojima smo
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 upravo razgovarali. I na stranici 24 stoje riječi gospodina Brđanina. Vi ste
2 citirali jedan odlomak stranice 24, otprilike tri pasusa niže na stranici. Tu
3 stoji: "Mi znamo vrlo dobro da Srbi žele državu u kojoj vlada pravo, državu sa
4 zakonima no, u isto vrijeme, mi vidimo da Evropa to ne priznaje. Budući da
5 Evropa očigledno razumije samo silu, ja mislim da se na silu mora odgovoriti
6 silom, i zato ja molim da prestanemo njima služiti..."

7 O: Da, postoji koncept "kmetstva". Ja ne znam sasvim točno što se tu
8 želi reći, ali pretpostavljam da se ovdje govori o "srpstvu".

9 P: Da, u redu. Dakle: "Moramo se povezati za idejom srpstva i pozvati
10 Srbe u Sarajevu i sjevernoj Bosni da odgovore na mobilizaciju, kako bismo mogli
11 braniti našu zapadnu granicu. Jednom kad osiguramo naše granice, Evropa će to
12 priznati."

13 GDA PREVODILAC: Prevoditelj napominje da ne navodi riječi prema
14 originalu, nego prevodi iz engleskog teksta.

15 G. STEWART: [simultani prevod]

16 P: Dakle, Vi ste na stranici 1516 Vašeg iskaza govorili nešto o vojnoj
17 situaciji u Hrvatskoj i kažete: "Nisam sasvim siguran kakva je bila vojna
18 situacija u Hrvatskoj u tom trenutku."

19 Ja sada ne želim zvučati površno, no mislim da nitko u tom trenutku
20 doista nije znao kakva je bila vojna situacija u Hrvatskoj. No možete li nešto
21 konkretno o tome reći, gospodine Treanor?

1 O: Pa, ono o čemu sam ja ovdje govorio jest da su se u tom trenutku pod
2 kontrolom međunarodne zajednice odvijali pregovori i, početkom januara,
3 razmatralo se prihvatanje Vanceovog plana za Hrvatsku. Dakle, u tom konkretnom
4 trenutku, koliko su snažne bile borbe – ja to ne znam. Moguće je da su bitke
5 jenjale, s obzirom na činjenicu da su pregovori išli svome kraju. Naravno,
6 postojali su mnogobrojni prekidi vatre koji su onda bili prekršeni i to se često
7 događalo. No, koliko su snažne bile borbe u tom konkretnom trenutku, ne znam.

8 P: Ne želimo ići sada u pretjerane detalje s tim u vezi, no u tom
9 trenutku strane su bile na rubu toga da postignu sporazum u Hrvatskoj. I
10 postignut je sporazum prema kojem su u januaru uspostavljene zone pod kontrolom
11 UNPROFOR-a u Hrvatskoj?

12 O: Da. I u tom trenutku sasvim sigurno su postojala očekivanja, i to ne
13 nerazumna, da bi se neprijateljstva mogla nastaviti ili čak i pogoršati.

14 P: Pitao bih Vas sljedeće, gospodine Treanor: mi prolazimo ovdje kroz
15 stotine izvadaka iz različitih zapisnika sa različitih sjednica, no Vaš dojam, s
16 obzirom na sve dokumente koje ste pročitali, uključujući i opsežne zapisnike sa
17

1 različitim sjednica, da li Vas to dovodi do zaključka da su članovi Srpske
2 skupštine bili ljudi, predstavljali grupu koju je bilo vrlo teško kontrolirati?

3 O: Pa, rekao bih svakako da su vrlo iskreno govorili i diskusije su bile
4 vrlo zanimljive. Razlike u mišljenjima su svakako postojale. Rekao bih, međutim,
5 na osnovi svojeg dojma - a Vi tražite da Vam iznesem svoj dojam - osobito u
6 ranoj fazi, a pritom mislim na razdoblje do sredine 1992., gotovo se sve usvaja
7 što je stavljeno na dnevni red. O tome se onda raspravlja no, na kraju, ono što
8 jest stavljeno na dnevni red obično je i usvojeno, i to u doslovnom smislu
9 riječi jednoglasno. U određenim trenucima gospodin Krajišnik zna reći: U redu,
10 ostavićemo to za kasnije, ili nešto slično. No, kad kažete da ih je "bilo teško
11 kontrolirati", ako pritom mislite da to znači da u tom razdoblju oni nisu
12 prihvaćali prijedloge koje je iznosio tko god već bio u tom trenutku ili u
13 Savjetu ministara, ili doktor Karadžić, ili netko sličan, svi ti prijedlozi su
14 gotovo jednoglasno prihvaćeni.

15 P: Tijekom cijelog tog razdoblja mi se usredotočavamo - ne u potpunosti,
16 ali uglavnom - na ono što se događa u organima SDS-a i kasnije u Srpskoj
17 skupštini. Dakle, u cijelo to vrijeme nastavljali su se pregovori pod
18 međunarodnom kontrolom?

19 O: Da, praktički cijelo to vrijeme.

1 P: Dakle, općenito, na osnovi dokumentacije koju ste vidjeli, vodstvo
2 bosanskih Srba, krajem 1991. i tijekom prvih par mjeseci 1992. godine, oni nisu
3 pokušavali sabotirati te pregovore, je li tako?

4 O: Ja ne znam što hoćete reći kada kažete "sabotirati". Ja mislim da su
5 oni - tada mislim na tim za pregovore, kako je predloženo u izvještajima
6 Skupštini, u kojem su bili doktor Karadžić, doktor Koljević i gospodin Krajišnik
7 - su se prvenstveno, izgleda, nadali da će moći dobiti ono što žele pregovorima.

8 P: Da. Zapravo, gospodine Treanor, Vi ste točno definirali za Vaš
9 odgovor moje korištenje riječi "sabotaža", odnosno "sabotirati". Ali, da bude
10 sasvim jasno -

11 O: Pa, zato što postoje neka taktička pitanja o kojima ne govore,
12 moguće, previše u ovim dokumentima, odnosno u vezi s kojima ne nalazim puno
13 informacija. Ali, na primjer, vidi se još u štampi, i možda na drugim mjestima,
14 da su oni usvojili taj konkretni prijedlog jer su znali da ga druga strana neće
15 prihvatiti, tako da bi teret bio na drugoj strani zato što je nešto odbacila.
16 Dakle, takva je bila igra. No, budući da ja o tome ne mogu govoriti, rekao bih
17 da se svakako može steći dojam, tijekom mjeseca februara i početkom marta,
18 pogotovo u ta dva mjeseca, da je tim pregovarača bosanskih Srba stvarno živio u
19 nadi da će postići svoje ciljeve pregovorima.

20 P: Svakako, gospodine Treanor, mogli bismo se složiti kada kažete,
21 dakle, da ukoliko se traži nešto što znamo da će oni odbaciti, onda će na njih
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pasti loš glas. Time se nimalo ne razlikuje bivša Jugoslavija od bilo kojega
2 drugoga dijela u svijetu, jer je to uobičajeni dio pregovaračke taktike, zar ne?

3 O: Pa, mislim da to ulazi u okvir pregovaračke taktike, svakako.

4 P: Vi ste svakako imali veliku prednost zato što ne samo da ste
5 pročitali sve što je objavljeno u sredstvima javnog priopćavanja, nego ste imali
6 i svu ovu dokumentaciju koja pokazuje što se događalo na raznim sastancima i u
7 Skupštini. Dakle, imali ste prednost svih tih dokumenata. Dakle, ukratko
8 govoreći, ništa ne ukazuje na bilo kakvu sabotažu u smislu postojanja sukoba
9 između stavova usvojenih na pregovorima pod međunarodnim pokroviteljstvom i
10 onoga što se događalo u bivšoj Jugoslaviji, budući da je, zapravo, to sve bila
11 jedna vrsta vrlo transparentnog načina da pregovori ne uspiju?

12 O: Ne, ne. Da se vratimo malo na Vaše prethodno pitanje. Ono što se vidi
13 je pregovarački tim koji pokušava uvjeriti zastupnike da se pregovori dobro
14 odvijaju, da se postiže napredak, da oni napreduju prema svojim ciljevima,
15 unatoč nekim rezervama koje su neki ljudi s tim u vezi mogli imati; konkretno,
16 jedna važna točka je bila da zapravo, kako se pokazalo u drugoj polovici
17 februara, uspjeti u onoj ideji da sve ostane unutar Jugoslavije. To je, sažeto
18 govoreći, ako mogu tako reći, u više aspekata zapravo bila politika bosanskih
19 Srba. Stoga je došlo do oštreakcije na platformu i na memorandum, te do

1 formiranja Skupštine bosanskih Srba, održavanja referenduma /?plebiscita/, o
2 čemu sam svemu govorio u svom izvještaju o relevantnim dokumentima. Referendum
3 /?plebiscit/ se kasnije pokazao jako važnim, odnosno pokazao se kao bitna riječ
4 i bitan pojam kada se raspravljalo u Skupštini. Stalno se pozivalo na taj
5 referendum /?plebiscit/ i zbog toga se govorilo da moramo tražiti to postići.
6 /prevod engleskog transkripta: "Srpski narod se putem plebiscita izjasnio o tome
7 šta želi i stoga moramo težiti da se to i ostvari."/

8 I negdje pred kraj februara postalo je jasno da se to sve neće moći
9 postići i onda je pregovarački tim, ako tako mogu reći, zapravo to morao na neki
10 način prodati zastupnicima koji su morali tako raditi dalje.

11 P: Vi ste upravo predvidjeli moje sljedeće pitanje, rekavši riječ
12 "prodati", gospodine Treanor. Recite, je li, na osnovi dokumenata, Vaš dojam da
13 je vodstvo koje je sudjelovalo u tim pregovorima zapravo stalno bilo suočeno s
14 jako teškim zadatkom vođenja ljudi u Skupštini i navođenja tih ljudi iz
15 Skupštine da misle da se zapravo postiže napredak u pregovorima, a zapravo puno
16 toga se izgubilo usput?

17 O: Možete li, molim Vas, ponoviti pitanje, barem početak?

18 P: Da, svakako. Da li je, dakle, Vaš dojam da je vodstvo SDS-a koje je
19 sudjelovalo u međunarodnim pregovorima stalno, zapravo, bilo suočeno s jako
20 teškim poslom uvjeravanja članova Skupštine u to da se postiže napredak, dakle
21 da treba i dalje se držati tog načina pregovaranja iako, naravno, je vodstvo
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 znalo da zapravo u pregovorima gube određene stvari?

2 O: Da, svakako. Oni su zapravo se bavili jednim jako teškim poslom. S
3 jedne strane su, dakle, morali pregovarati, s druge strane izvještavati
4 Skupštinu o tome. Oni su svakako mogli, moj je dojam, dovesti u takvu situaciju
5 Skupštinu zbog povjerenja koje su članovi Skupštine imali u pregovarački tim; a,
6 konkretno, imali su povjerenja u gospodina Krajišnika koji je, po mome
7 mišljenju, zapravo bio najjasniji zastupnik jugoslavenske linije, ako to mogu
8 tako reći, i njegov stav je bio da je konačni cilj biti dijelom Jugoslavije, ili
9 već kako bilo se zvala država svih Srba. I, njegov stav je bio - toga cilja se
10 nećemo odreći. Sada ga ne možemo postići zbog taktičkih razloga ali, vjerujte
11 mi, mi se i dalje krećemo u tom pravcu. Mi vas nećemo izdati, ili nećemo vas
12 prodati.

13 P: Mi se još uvijek bavimo registratorom broj 6. Pogledajmo, molim Vas,
14 razdjelnik 74. Zapravo, ja bih sada htio prijeći na sljedeći registrator.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, to je registrator broj 7. Ja
16 ne znam znači li to da je možda sada trenutak da se napravi pauza. Ja sam,
17 naravno, u vašim rukama, kao i uvijek.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, da, jeste. Mi ćemo sada napraviti
19 pauzu koja će trajati do 10.55h.

20 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

21 ... Početak pauze u 10.30h

22 ... Sednica nastavljena u 10.59h

23 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

24 Izvolite sjesti.

25 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, pošta je stigla.

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja se sjećam kada je u nekim zemljama
3 uvedena tzv. pošta prve klase, i uvijek je bila sporija od one drugorazredne.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, znate, to je u nekoj knjizi, katkada
5 se neki štapovi koriste za nošenje dokumenata.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavite.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa mogu ih i ja predati. Ja
8 sam zapravo donio tri primjerka pisma sa sobom; naime, od viška glava ne boli.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Znae šta, gospodine Stewart, bitnija je
10 kvaliteta od količine.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, moram reći da imamo i jedno i drugo.
12 No na pozadini, časni Sude, nalazi se zapravo i popis za distribuciju, i tamo je
13 potvrđeno kada je to poslano.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, moram reći sljedeće: ja sam
16 dobio, rekao bih, sasvim opravdan ukor.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Znam. I znam koji je bio Vaš odgovor.
18 Znam da ste rekli da ćete biti kooperativni, te da se nećete uvrijediti ako Vam
19 se kaže da malo usporite.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Mislim da bi također bilo od pomoći ako
21 ostavim malo prostora. Gospodine Treanor - naravno, ovo nije kritika upućena
22 Vama - ali, zapravo, kada razgovaramo morali bismo ostaviti jedan mali prostor
23
24
25
26
27
28
29
30

1 između pitanja i odgovora. Bojim se da sam ja, zapravo, do sada tu bio krivac.

2 P: Gospodine Treanor, trebat će nam registratori 6 i 7. No za sada nas
3 zanima registrator broj 6, razdjelnik 74. Ja se ponovno ispričavam, bojim se da
4 nisam u mogućnosti u svakom trenutku dati točnu referencu u vezi s dokumentom na
5 B/H/S-u, sa stranicama na B/H/S-u. No mi ćemo dati sve od sebe u budućnosti da
6 tako učinimo, ali bojim se da danas to nećemo moći učiniti, pa se stoga
7 ispričavam prevoditeljima.

8 Dakle, stranica 12. Vi ste tu spomenuli, gospodine Treanor, komentare
9 gospodina Leovca i profesora Nadanovića, koji su rekli: "Možemo razdijeliti na
10 osnovi nedavnog popisa ono što se dogodilo Srbima u Hrvatskoj. Vojska mora
11 osvojiti Osijek i Sisak da bi se kompenzirao nedostatak u nacionalnim granicama.
12 Konfederacija je minimum koji moramo tražiti, a ne maksimum /kako je prevedeno/.
13 A maksimalni zahtjev mora biti jedna jedinstvena srpska država u kojoj ne mogu
14 živjeti Muslimani zato što će nas oni svojom stopom nataliteta pregaziti."

15 Biste li se Vi složili, gospodine Treanor, da je ovo prilično dobar
16 primjer jednoga člana Skupštine koji je zapravo tvrdolinijaš?

17 O: Ja bih rekao da ovo predstavlja jedan prilično maksimalistički pogled
18 na to. Ako želite to izjednačiti s radikalnim, možete. Ne znam je li bio jedan
19 drugi dio Vašega pitanja.

20 P: Pa, Vi svjedočite, gospodine Treanor. Dakle, nemojte -

21 O: Dakle, koliko zajednički ovaj stav može biti drugim ljudima je

1 pomalo teško odrediti.

2 P: Da, naravno. U redu. Druga stvar je sljedeća: on u zadnjoj rečenici
3 govori o potrebi jedne jedinstvene srpske države u kojoj ne mogu živjeti
4 Muslimani. To je prilično oštar stav, zar ne? Ako se držimo Vaše definicije
5 onoga što je maksimalističko?

6 O: Da.

7 P: Dalje on govori - bez obzira kamo to vodi - kaže: "Zato što će nas
8 pregaziti svojom stopom nataliteta."

9 Dakle, ako shvatimo to kao jednostavnu činjenicu, točno je da je stopa
10 nataliteta Muslimana bila bitno viša od stope nataliteta Srba u to vrijeme?

11 O: Ja nisam demograf. Ovo je prilično složeno pitanje. No na ovo pitanje
12 ja mogu reći sljedeće - i to je ono što zapravo pokazujem Sudu - da je svakako
13 postojala jedna široka predodžba, jedna široko raširena percepcija među vođama
14 SDS-a koja je bila takva.

15 P: U materijalu koji ste predočili Sudu u regulatoru 7... možemo
16 pogledati razdjelnik 83. Ponajprije, moram Vas pitati, gospodine Treanor, da nas
17 podsjetite - kada kažem "nas", dakle, mislim da podsjetite mene - da nam kažete,
18 da mi kažete o čemu se zapravo radi, kakav je ovo zapravo dokument.

19 O: Mislim da je ovaj dokument ažurirani, zapravo, dokument prethodnog
20 izvještaja koji ima isti naslov, a taj raniji izvještaj nosi datum, čini mi se,
21 iz septembra 1991. Dakle, ovaj dokument zapravo predstavlja nove podatke,
22 ažurirani dokument koji je napravljen na zahtjev Vijeća ministara bosanskih Srba
23 u januaru 1992.

24 P: Na 9. stranici toga istoga dokumenta vidimo jedan grafikon, zar ne,
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 koji nosi naslov "Demografski trendovi stanovništva Bosne i Hercegovine"? Vidite
2 li to?

3 O: Da.

4 P: Ja Vam neću sada postavljati pitanja na koja zapravo nećete moći
5 odgovoriti, pa ću Vam reći ovako: recite, jeste li Vi vidjeli, tijekom Vašeg
6 pregledavanja sve dokumentacije, bilo kakav materijal koji je u značajnoj mjeri
7 nedosljedan s ovim obrascem koji vidimo na ovome grafikonu, odnosno u tablici na
8 9. stranici?

9 O: Ono što ovdje vidimo je, rekao bih, jedna prilično sirova analiza
10 demografskih trendova. Da kažem "sirova analiza", zato što sam u drugim
11 slučajevima svakako vidio izvještaje koje su izrađivali naši demografi, koji su
12 daleko složeniji od ovoga. Ako usporedimo ovo sa svim drugim dokumentima koje
13 sam vidio - a jedini dokumenti s ovim u vezi kojima sam se ja bavio su dokumenti
14 koji potiču od bosanskih Srba - ja se ničega ne sjećam iz tih dokumenata što bi
15 predstavljalo veliku razliku od ovoga. Mislim da sam zapravo ovdje htio
16 predočiti dokument i pokazati da je to njihov stav, gledište o demografskim
17 trendovima.

18 P: Vi ste govorili o jednom sofisticiranijem - ako je to riječ koju ste
19 koristili - demografskom izvještaju, odnosno izvještajima koje ste vidjeli u
20 vezi s nekim drugim predmetima.

21 O: Da. Ja sam vjerojatno vidio i jedan u vezi s ovim predmetom, budući
22 da je on sastavljen u jedinici u kojoj ja radim.

23 P: Na osnovu svega što ste vidjeli u vezi s demografijom Bosne u periodu
24 s kraja 1980-ih i početka 1990-ih godina, da li ste vidjeli išta što bi bilo
25
26
27
28
29
30

1 nekonzistentno, što se ne bi slagalo sa tvrdnjom da je natalitet u Muslimana bio
2 daleko viši od nataliteta drugih naroda?

3 O: Vi sada od mene tražite da se prisjetim jednog vrlo složenog
4 izvještaja, kojeg čak nisam pročitao od korica do korica. Ali čak i da jesam,
5 siguran sam da ne bih sve u potpunosti razumio, jer je bio prilično tehničke
6 prirode, prilično stručan tekst. No, bilo kako bilo, prema mojim sjećanjima,
7 razlike u porastu stanovništva nisu bile baš toliko velike. Ali mislim da ovo
8 Vijeće ima na raspolaganju jedan takav izvještaj, pa ja ne bih htio reći ništa
9 više od toga što sam rekao.

10 P: To je u redu. Mislim da je fer da se Vi tako postavljate da niste u
11 potpunosti sigurni u to o čemu govorite, pa Vas neću izlagati daljnjem pritisku
12 u tom pogledu.

13 Stoga pređimo na sljedeće. U registratoru broj 6, stranica 13. Doktor
14 Miloš Blažić kaže: "Kako možemo osigurati ekonomske temelje za našu republiku?
15 Koje su posljedice priliva izbjeglica iz Hrvatske u BiH?"

16 O: Oprostite, ne mogu Vas slijediti.

17 P: Ispričavam se. Tabulator 74, registrator 6.

18 O: Stranica?

19 P: 74, broj dokumenta 74, na posljednjoj stranici; 13. stranica.
20 Posljednja stranica dokumenta broj 74.

21 Počet ću ispočetka. Dakle, doktor Blažić: "Kako se možemo pobrinuti da
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 se stvore ekonomski temelji za našu republiku i kakve su posljedice
2 priliva izbjeglica iz Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu?" Zatim profesor Leovac:
3 "Moraće doći do detaljne diskusije u vezi ovoga u budućnosti. Proklamirati
4 Srpsku Republiku Bosnu i Hercegovinu što je prije moguće. Uspostaviti analitičku
5 grupu koja je utvrditi kakve su, u cjelini gledano, srpske granice u BiH.
6 Izvesti stvari načistac sa armijom." I zatim ponovno profesor Leovac:
7 "Zastupnici u savjetu trebaju razgovarati sa predsjednikom SDA i predsjednikom
8 Skupštine srpskog naroda. Sutra moramo razgovarati sa Krajišnikom i ovo odmah
9 riješiti."

10 Naravno, predsjednik Skupštine je gospodin Krajišnik. A ovaj savjet koji
11 se spominje je politički savjet, zar ne?

12 O: Da, tako je.

13 P: Ranije ste svjedočili, na stranici 1528 transkripta u ovom predmetu;
14 naime, prvo ste citirali ovo što sam ja sada pročitao... zapravo je to učinio
15 gospodin Tieger, a Vi ste odgovorili: "Da. Ovdje vidimo koga savjet smatra
16 dvojicom najvažnijih lidera bosanskih Srba."

17 Vi ste to na općeniti način rekli, gospodine Treanor, i to možda olako -
18 dakle, da su to dva najvažnija lidera iz bosansko-srpskog rukovodstva. Ja moram...
19 naime, moj je zadatak ovdje iznijeti pred Vas tezu Obranu. Ja, naime, ne želim
20 tvrditi ni izdaleka da gospodin Krajišnik nije bio važan, to bi bilo svakako
21 smiješno, ali iz ovoga razgovora nužno ne slijedi to da je gospodin Krajišnik
22 bio jedan od dvojice najvažnijih lidera bosanskih Srba, zar ne?

1 O: Pa, po mom mišljenju, iz toga to slijedi. On je, naime, ovdje
2 raspravljao o nekim vrlo važnim pitanjima, i izgleda da žele i dalje raditi na
3 tome i da žele ići do samog vrha.

4 P: Zar ovdje nije također važno vidjeti što, zapravo, treba učiniti kako
5 će se proklamirati Srpska Republika Bosna i Hercegovina, kako to kaže profesor
6 Leovac, što je skorije moguće i ako će se doista uspostaviti grupa koja će
7 utvrditi srpske granice? Zar se ovdje ne radi o dvije vrlo važne odgovornosti,
8 važna zaduženja gospodina Krajišnika koja ga nužno vezuju uz ovu temu - on je,
9 na kraju krajeva, predsjednik Skupštine koja će se svakako morati na ovom
10 pitanju angažirati, u pitanju je procedura u Skupštini, zar ne?

11 O: Da, u jednom trenutku da. To će se i dogoditi i to se i dogodilo.

12 P: Ono što ja želim reći jest da je apsolutno očito: Srpska Republika je
13 jedna stvar u vezi s ovim a, praktično govoreći, predsjednik Skupštine mora biti
14 na ovome angažiran, zar ne?

15 O: Pa, opet se vraćamo na onaj pristup koji smo već prije vidjeli da se
16 primjenjuje kada vidite da je nešto nužno i neizbježno. Ja moram priznati Vijeću
17 da, s obzirom na moj svjetonazor, a svakako i povijesno gledajući i s obzirom na
18 politiku, ništa nije neizbježno osim smrti i poreza. Postoje uvijek neki izbori
19 za koje se čovjek mora odlučiti i u koje izbore se angažiraju razne osobe. Neki
20 ljudi dobro obavljaju funkcije koje imaju, neki ne. Neki ljudi postaju važni
21 usprkos činjenici što nemaju neke konkretne funkcije i zaduženja. I, ja mislim
22 da je gospodin Krajišnik osoba koja je dobro obavljala svoj posao, ljudi su to

1 uviđali - mislim na ljude iz njegove stranke, uključujući i doktora Karadžića, s
2 kim je i inače bio blizak. Prema tome, oni su se ugledali na njega kada je riječ
3 o rukovođenju i smjernicama. Da je on bio drugačija osoba, odnosno da je netko
4 drugi bio predsjednik Skupštine, možda to ne bi bio slučaj. Oni bi, onda, u tom
5 slučaju možda rekli... dobro, možda bi rekli istu stvar, ali ne bi rekli: Nećemo
6 razgovarati sa predsjednikom Skupštine već sa predsjednikom Poslaničkog kluba;
7 da je gospodin Krajišnik bio predsjednik Poslaničkog kluba, a gospodin
8 Maksimović predsjednik Skupštine. Dakle, oni bi se na drugačiji način
9 percipirali. Dakle, nema ništa neizbježno i nužno u vezi toga.

10 P: Radi se, naime, o sljedećem: ja bih htio možda ne suziti, već
11 identificirati razlike, razmimoilaženja koja možda postoje između nas, gospodine
12 Treanor. Ali biće od pomoći ako to u potpunosti razjasnim. Već sam sada rekao da
13 nije teza Obrane da je gospodin Krajišnik bio nevažan. To bi bilo smiješno
14 tvrditi. Ali, kako biste Vi najbolje shvatili, i ostali, što je teza Obrane, ja
15 sada ponavljam, razjašnjavam da mi smatramo da je on bio dobar na poslu koji je
16 radio. Ja sada govorim o njegovom poslu kao predsjednika Skupštine, što je bila
17 njegova najvažnija funkcija. Također je teza Obrane i da je on bio popularna
18 figura. To je jedna karakteristika koja se vezuje ili ne vezuje za parlamentarce
19 u cijelom svijetu, a popularnost je nešto što im olakšava obavljanje njihovog
20 posla. I to je manje-više točno, složićete se sa mnom, gospodine Treanor?

O: Da. Položaj i funkcija predsjednika skupštine je ipak različita u različitim zemljama. Nemojmo brkati prirodu posla koji ima predsjednik Parlamenta u Ujedinjenom Kraljevstvu i predsjednik Poslaničkog doma u Sjedinjenim Državama – to su dvije vrlo različite funkcije, dvije različite stvari. E sada, koliko su i jesu li ljudi na tim funkcijama popularni je stvar koja se može diskutirati.

P: Da budem konkretan, gospodine Treanor: da li je Vama, na osnovu dokumenata koje ste pročitali, jasno, očito da je gospodin Krajišnik bio prilično popularna figura unutar Skupštine i članstva SDS-a?

O: Kad kažete "skupštine", mislite na Skupštinu bosanskih Srba?

P: Da, svakako.

O: Da, ja bih ga okvalificirao kao vrlo poštovanog lidera.

P: Ne samo poštovanog, koliko se može reći iz dokumenata, gospodine Treanor, već i općenito omiljenog?

O: Pa, možda jeste to bio... zapravo, ne znam, možda Vas dobro ne razumijem kad kažete "omiljen", da su ga ljudi voljeli. Ali, u svakom slučaju, on je zasluživao i imao je respekt ostalih.

P: Vi ste to sada dodali, gospodine Treanor, koliko je on bio voljen ili nije bio voljen, ali neću sada inzistirati na tome. Ali ako je to nešto što Vi

1 ne možete zaključiti na osnovu dokumenata, u redu, ja to prihvaćam.

2 No, bilo kako bilo, i to je ono što sam htio naglasiti, a to je naša
3 teza, jest da je gospodin Krajišnik bio prilično omiljen, da su ga voljeli
4 članovi SDS-a, a svakako bio je i poštovan, respektabilan; on je bio vrlo dobar
5 na svom poslu, on ga je dobro obavljao i ja sam samo htio od Vas izvući Vaš
6 komentar i vidjeti da li ste i Vi to mogli zaključiti iz dokumenata, da je on
7 bio vrlo efikasan kada je u pitanju sređivanje stvari – mislim ovdje na čisto
8 političku perspektivu.

9 O: Da, ja vjerujem da je on bio i efikasan i respektiran, a možda i da
10 su ga voljeli. Ja to ne sporim, to je samo jedan od dojmova koje sam ja u vezi
11 njega stekao.

12 P: Vi ste jutros rekli da je uglavnom sve što je bilo na dnevnom redu u
13 srpskoj Skupštini i provedeno.

14 O: Da.

15 P: A često, kada je riječ o parlamentima, općenito govoreći, stvari se
16 provode kao rezultat dobre procjene onoga što treba staviti na dnevni red
17 zajedno, naravno, sa odgovarajućim pripremama prije same skupštine, prije
18 zasjedanja.

19 O: Da, naravno, bez sumnje ima čitav niz faktora koji ulaze u proces
20 usvajanja nekih odluka.

21 P: Da, to je uobičajena politika, zar ne?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, ja to ne sporim. Ali ono što ja želim reći, što je meni stalno na
2 umu, jest da ovo nije bila normalna situacija. Sa stanovišta gledanja bosanskih
3 Srba, ovo je bila vrlo teška kriza i ja mislim da je jedan od faktora koji ulaze
4 - konsenzus je možda pogrešna riječ - koji ulaze u proces usvajanja mjera, jest
5 postojanje konsenzusa u vezi toga kako se suočiti sa krizom, kako ju prevazići,
6 koje korake poduzeti. Kasnije, nakon što se uspostavi republika i nakon što se
7 počnu baviti ekonomskim pitanjima, privatizacijom, naravno vidjet ćete da dolazi
8 do nesuglasica i razlika u mišljenju. Ali, što se tiče njihovih primarnih
9 nacionalnih interesa, kako ih zaštititi, kako ih promovirati, u vezi toga je
10 postojao vrlo veliki konsenzus. I to je jedan od faktora koji je omogućio
11 usvajanje mjera bez nekih većih diskusija, odnosno uz vrlo kratke diskusije na
12 sjednicama. Što ne znači da ja ne vjerujem i ne mislim da je gospodin Krajišnik
13 bio efikasan u svom postupanju, ali kažem da postoji i taj element situacije.

14 P: Tokom cijelog tog perioda - oktobar 1991. pa do možda aprila 1992.
15 godine, uzmimo taj šestomjesečni period - mislim da ste i Vi sami to rekli
16 ranije, taj period je bio vrlo aktivan, kada je riječ o radu srpske Skupštine?

17 O: Ne mislim da su oni stalno radili. Mislim, znamo točno kada su se
18 održavala zasjedanja, to nije bilo svakodnevno. No, u svakom slučaju, zasjedanja
19 su bila učestala, daleko učestalija nego kasnije, nakon aprila. Prema tome,

1 veliki pripremni posao je morao biti obavljen. Dakle, intenzivan period, točno.

2 P: Ja mislim da sam jasno kazao kakva je teza Obrane što se toga tiče.

3 Odnosno, nema nikakve sumnje da je gospodin Krajišnik bio važna osoba kao

4 predsjednik Skupštine. No, kada počnemo se baviti drugim područjima djelatnosti,

5 jednom kada se počnemo baviti situacijom izrazitog sukoba 1992. i, dakle, kada

6 se bavimo područjem koje stoga obuhvaća i vojne aktivnosti i druge organe, vrlo

7 površno je reći da su gospodin Karadžić i gospodin Krajišnik bili dvije

8 najvažnije rukovodeće osobe u vodstvu bosanskih Srba. To je pretjerana

9 simplifikacija, nije li tako?

10 O: Možete li mi reći na koji točno period referirate?

11 P: Pa, ja sam zapravo mislio na cijelo to razdoblje, no ako se bavimo

12 situacijom u februaru, martu, aprilu, složićete se sa mnom da su tu se stvari

13 kretale prema kriznom vrhuncu?

14 O: Da.

15 P: Dakle, ako se bavimo tom situacijom, što obuhvaća i eskalaciju vojnog

16 pitanja, mislim da bi bilo prepovršno reći da su dvojica najvažnijih vođa bili

17 gospodin Karadžić i gospodin Krajišnik. Ja uopće ne osporavam da je gospodin

18 Karadžić bio jedan od najvažnijih ljudi u tom kontekstu. To bi bilo smiješno.

1 O: Jedino kako bih ja to htio kvalificirati jest da su oni i dalje bili
2 dvojica najvažnijih političkih vođa u civilnom smislu. Naravno, kada je izbio
3 sukob, naročito nakon uspostavljanja vojske, i vojni vođe su postali vrlo važni.
4 No, u civilnom smislu, ja mislim da su te dvije osobe bile najvažnije.

5 P: Mislim da to slijedi iz Vašeg izvještaja i iz Vašeg iskaza. Čini mi
6 se da jedna stvar koju niste jasno rekli Sudu – u kojoj mjeri ste se bavili
7 vojnim aspektom situacije o kojoj govorim? Prije svega ovdje mislim na vojne
8 aktivnosti Srba u februaru, martu, aprilu, maju 1992. godine.

9 O: Ja sam se bavio sa vrlo malo vojnih dokumenata.

10 P: Je li to stoga što oni Vama uglavnom nisu bili na raspolaganju ili se
11 jednostavno niste time bavili u Vašem izvještaju?

12 O: Ovo drugo je razlog.

13 P: Kako biste sastavili ovaj izvještaj koji je očigledno nastajao
14 tijekom razdoblja znatnog ranijeg od trenutka kada je optužen gospodin
15 Krajišnik, da li je Vaš izvještaj sastavljen na osnovi određenih uputstava koje
16 ste dobili iz Ureda tužitelja?

17 O: Pretpostavljam, kada govorite o izvještaju, da mislite pritom na ovaj
18 pismeni izvještaj koji sam ja dostavio u ovom predmetu?

19 P: Da.

20 O: Kao što sam već ranije rekao, izvori ovog izvještaja idu sve do 1994.
21 godine, kada sam se ja počeo baviti istraživanjem vodstva bosanskih Srba,

1 koristeći dokumente koji su tada bili na raspolaganju, a time sam se onda
2 nastavio baviti cijeli niz godina. Dakle, to je bio posao koji se stalno
3 razvijao, ja bih to tako nazvao. U jednom trenutku, ovaj tim tužitelja je meni
4 rekao kako bi njih zanimalo da sastavim izvještaj koji bi se bavio Srpskom
5 demokratskom strankom, kako je ona funkcionirala, kako je bila organizirana, i
6 drugim strukturama koje su bile uspostavljene od strane vodstva bosanskih Srba;
7 dakle, svim tim u razdoblju od 1990. do kraja 1992. godine. U tom trenutku, ja
8 sam uzeo već postojeći nacrt izvještaja i počeo sam ga modificirati u smislu
9 naputaka koje sam dobio. I mislim da time, otprilike, sam odgovorio na Vaše
10 pitanje.

11 P: Gospodine Treanor, ja ne želim sugerirati da tu postoji bilo kakvo
12 iznenađenje. Dakle, Vi ste radili od 1994. na jednom općenitom izvještaju, u
13 ovom ili onom obliku, i onda pretpostavljam da je taj izvještaj prekrojen - i
14 time ne želim ništa negativno reći - odnosno, prekrojen u svrhu ovog predmeta. I
15 tu naglašavam da ne želim reći da je tu učinjeno bilo šta nedolično.

16 O: Da, točno.

17 P: Riječ "krojenje" ili "prekrajanje" nije sama po sebi negativna.
18 Dakle, u jednom trenutku kada se ovaj tim tužitelja počeo baviti ovim pitanjima,
19 oni su pokazali interes i s Vama su o tome razgovarali i tu, u vjerojatno
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pismenom obliku, Vam rekli što bi od Vas htjeli dobiti.

2 O: Pa sad, što se komunikacije tiče, ja je ne bih opisao kao vrlo
3 formalnu. U formalnom smislu malo toga možete i postići. No, došlo je do
4 određenih sastanaka na kojima se raspravljalo o tim pitanjima i ne mislim da je
5 postojao neki službeni memorandum ili nešto tome slično. Ako je i postojao, ja
6 sam to odavno zaboravio. Ja bih rekao da je meni upućen na neformalan način
7 zahtjev – dakle, ne u obliku jednog formalnog dokumenta. Dakle, tijekom
8 normalnog rada i rasprava meni je upućen zahtjev da sastavim ovaj izvještaj.

9 P: Dakle, koliko Vi znate, a to i slijedi iz onoga što ste Vi rekli, ne
10 postoji neki memorandum ili pismo, ili nešto tome slično, u kojem Optužba kaže:
11 Dragi gospodine Treanor, molim Vas, možete li sastaviti izvještaj koji će se
12 baviti tim i tim pitanjima, tim i tim područjima?

13 O: Pa, ne sjećam se da je takvo nešto postojalo. Možda jest, ali ja sam
14 to zaboravio. No, ja sam točno znao što se od mene traži i onda sam se u smislu
15 toga i ponašao. No ne sjećam se da je postojalo nešto tome slično. Drugim
16 riječima, mislim da nije postojao neki pismeni, formalni naputak koji bi meni
17 rekao što ja moram točno učiniti.

1 P: Gospodine Treanor, ja niti ne želim sugerirati da tim vještaka
2 funkcionira na takav način. No pitanje da li negdje postoji neki službeni
3 zahtjev u pismenom obliku Vam upućen, to je nešto što se može vrlo lako
4 provjeriti, je li tako?

5 O: Pa, ja bih mogao pogledati na mjestima za koja mislim da bi to tamo
6 moglo postojati. Mogu provjeriti.

7 P: Da, ja bih Vam na tome bio zahvalan. I mogu li taj zahtjev uputiti
8 preko sudaca?

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, gospodine Treanor, da li biste mogli
10 provjeriti na mjestima za koja mislite da bi se tako nešto moglo nalaziti? Da li
11 biste mogli provjeriti da li takav dokument postoji i onda o tome obavijestiti
12 Sud?

13 SVEDOK: [simultani prevod] Htio bih pojasniti što ja to točno trebam
14 pronaći?

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, koliko sam ja shvatio, mi sada
16 govorimo o jednom zahtjevu u pismenom obliku, kojim se traži od Vas da sastavite
17 izvještaj o konkretnim temama.

18 SVEDOK: [simultani prevod] Da, to shvaćam. Međutim, gospodin Stewart je
19 upotrijebio riječ "formalan" ili "služben".

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, upotrebljene su riječi kao

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 "memorandum" i tome slično. No, ako biste mogli pronaći nešto u pismenom obliku,
2 u kojem se traži od Vas da sastavite izvještaj.

3 SVEDOK: [simultani prevod] Da li to obuhvaća i elektronsku poštu?

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ako nešto pronađete na Vašem
5 računaru, u smislu *e-mail* poruke, mi bismo Vam bili zahvalni ako to možete
6 otisnuti i dostaviti nam taj dokument.

7 G. STEWART: [simultani prevod] I ja sam zahvalan na ovome.

8 P: No mislim da sam htio samo ukazati na razliku između usmene
9 komunikacije i pismene komunikacije. Jer, ako postoji neki komad papira na kojem
10 stoji: Pat, molim te, sastavi nam nešto o Bosni - to nećemo nazvati formalnim
11 dokumentom. No, mene bi zanimalo da li postoji neki pismeni trag o tome,
12 uključujući i elektronsku poštu.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Molim Vas da se onda to odštampa i
14 onda ćemo to imati kao dokazni predmet.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Mislim da smo se vratili na svezak
16 dokumenata broj 6. Dakle, možemo li sada prijeći na svezak dokumenata broj 7?

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, oprostite.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Tieger.

19 G. TIEGER: [simultani prevod] Čekao sam na ovaj trenutak. Nisam mislio
20 da će toliko vremena proći između tako jednog malog pojašnjenja, no na stranici

1 41, u retku 11, u transkriptu stoji "SDA", a pri tom se govori o riječima koje
2 je iznio profesor Leovac. I jasno je da je tu riječ o dokumentu SDS-a. A to je
3 dokument pod razdjelnikom 74, i to mislim stranica broj 13. Mislim da je ovdje
4 stajalo sljedeće: "Profesor Leovac kaže da bi predstavnici savjeta trebali
5 razgovarati s predsjednikom SDS-a." Gospodin Stewart je čitao iz dokumenta i
6 mislim da je u transkript pogrešno ušlo da je riječ o SDA, a ne o SDS-u.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, čini mi se da je do greške došlo u
8 retku 13, a ne u retku 11, gdje stoji: "A potom je profesor Leovac rekao da bi
9 predstavnici savjeta trebali razgovarati sa predsjednikom SDA," a ne "sa SDS".

10 U redu, možete nastaviti.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Zahvaljujem na ovoj ispravci.

12 P: Dakle, prelazimo sada na svezak broj 7, razdjelnik 82, i ovdje na
13 stranici 5... oprostite, riječ je o stranici 6, paragraf 4. O tome ste Vi
14 govorili, gospodine Treanor, na stranici 1550 transkripta Vašeg iskaza. Tamo ste
15 upozorili na paragraf 4, pod naslovom "Pitanja i prijedlozi". I htio bih samo
16 podsjetiti da je ovdje riječ o drugom sastanku ministarskog vijeća Skupštine.
17 Gospodin Krajišnik je osobito naglasio potrebu da se raspodijele aktivnosti
18 Skupštine srpskog naroda BiH, ministarskog vijeća i Srpske demokratske stranke

1 BiH, kao i njihovih organa, u skladu s njihovim ovlastima.

2 Vi ste, u Vašem iskazu, rekli da je to jedna zanimljiva primjedba
3 gospodina Krajišnika, u vezi sa podjelom rada između Skupštine, ministarskog
4 vijeća i SDS-a. I potom ste kazali da je gospodin Krajišnik vjerojatno osjećao
5 da se ovlasti preklapaju i brkaju, tako to Vi opisujete.

6 A riječ "zanimljivo" je riječ koju Vi vrlo često koristite u Vašem
7 iskazu. No, mene bi zanimalo što je doista zanimljivo u toj primjedbi?

8 O: Pa, ja sam smatrao da je to zanimljivo iz dva razloga, jednog
9 općenitog i jednog konkretnog. Općenito, tu se vidi da jedan vrlo važan - ako
10 hoćete - igrač u vodstvu bosanskih Srba, način na koji on promatra stvari u
11 okviru struktura koje se uspostavljaju, da tu dolazi do brkanja prilikom
12 uspostavljanja novih tijela. I očigledno je da ljudi pokušavaju utvrditi što bi
13 trebalo učiniti, kako bi to trebalo učiniti, i pritom dolazi do zbrke. A on kaže
14 da bi trebali biti stroži prilikom podjele aktivnosti u tim novim organima koje
15 SDS uspostavlja.

16 Mislim da sam to spomenuo, a ako nisam, sad ću to spomenuti - postoji
17 dokument Izvršnog odbora SDS-a sastavljen otprilike u isto to vrijeme, a koji je
18 potpisao gospodin Dukić, i koji je upućen srpskim ministrima /?ministarstvima/ -

1 mislim da je riječ o ljudima u ministarskom vijeću - o uspostavljanju odnosa sa
2 odgovarajućim ministarstvima u Republici Srpskoj...

3 GDA PREVODILAC: Oprostite, u Republici Srbiji.

4 SVEDOK: [simultani prevod] ...i meni se činilo zanimljivim da iz ovog
5 stranačkog tijela se ovakva poruka upućuje jednom državnom tijelu. I o tome sam
6 ja razmišljao tijekom mog iskaza. I moguće je da se isto pitanje postavilo i
7 gospodinu Krajišniku, da se on pitao što se tu događa, da Izvršni odbor šalje
8 jednu takvu poruku Vijeću ministara. To bi trebalo učiniti na drugačiji način.

9 G. STEWART: [simultani prevod]

10 P: Da. Zapravo, pismo o kojem Vi govorite - Vi ste o njemu govorili i
11 ranije, u pravu ste - to pismo je u redu. Radi se o dokumentu koji se nalazi u
12 istome svežnju dokumenata, on je u razdjelniku 18 /u engleskom transkriptu:
13 "80"/. To je, dakle, ovo pismo o kojem Vi govorite sada, zar ne?

14 O: Da.

15 P: Htio bih samo vidjeti je li ovo zapravo manje-više ograničeno. Mislim
16 da ste Vi također rekli da u vrlo ranim fazama ovog prilično radikalnog novog
17 ustava sa raznim izdvojenim srpskim organima koji su doveli na kraju do
18 proglašavanja Republike Srpske, najprije /kako je prevedeno/. A i ne iznenađuje
19 da su se oni tako osjećali, a sigurno bi to bilo sasvim i očigledno, budući da
20 je gospodin Krajišnik, kao predsjednik Skupštine, trebao i dao svoj doprinos da
21 se posao efikasno obavi.

22 O: Nema neizbježnosti u tome da bilo tko kaže bilo što. Ali stvar kod
23 prezentacije ovoga dokumenata, kao i kod mnogih drugih, je jednostavno pokazati

1 sucima što je gospodin Krajišnik u to vrijeme i u tom smislu radio, i to je sve.
2 Ako sam ja /?bih ja/ napravio prezentaciju, teoretski bi, pretpostavljam, bilo
3 moguće, naravno, to napraviti čak i bez spominjanja gospodina Krajišnika, ali
4 bojim se da bi onda suci bili ovdje i mislili: Pa, što mi ovdje zapravo radimo?

5 P: Da, to bi svakako bilo čudno, gospodine Treanor.

6 Dana 11. januara, Badinterova komisija izdala je svoj izvještaj u vezi s
7 Bosnom i Hercegovinom. Možete li kazati sucima nešto - ne previše - samo, dakle,
8 one osnovne povijesne stvari u vezi s osnivanjem Badinterove komisije i kako se
9 ona tu uklapala?

10 O: Pa, ovako napamet govoreći, mislim da je to bilo u novembru, odnosno
11 krajem novembra 1991. godine, iako je mogao biti i decembar. Europska zajednica
12 - mislim da se tako zvala u to vrijeme - je, budući da je morala rješavati i
13 baviti se pitanjem raspada bivše Jugoslavije, usvojila stanovite smjernice i
14 postupke u vezi s tim kako će se baviti tim pitanjem, a konkretnom kako se
15 baviti činjenicom, budući da su dobili zahtjeve od pojedinih republika za
16 priznavanjem njihove neovisnosti od strane Europske zajednice. Oni su željeli
17 zadovoljiti - kada kažem "oni", mislim na vođe Europske zajednice - htjeli su,
18 zapravo, biti sigurni da su te republike zadovoljile neke minimalne norme
19 demokratskoga života i, prilično aproksimativno govoreći, poštivanje ljudskih
20 prava. Oni su, dakle, osnovali tu komisiju, to povjerenstvo, da bi se pregledali

1 zahtjevi za priznanje neovisnosti i drugi materijali koji bi se s tim u vezi
2 mogli podnijeti. Oni su, vjerojatno, imali pravo i sami tražiti materijale i,
3 naravno, iznijeti mišljenje članovima Europske zajednice u vezi s tim jesu li
4 pojedine republike zadovoljile te preduvjete za priznanje.

5 P: Gospodin Badinter je bio francuski ministar. Mislim da je bio
6 ministar vanjskih poslova Francuske, je li točno?

7 Ali on je bio francuski ministar, je li tako?

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je gospodin Badinter bio
9 ministar pravosuđa Francuske - mislim da se radi o općem znanju - ili "čuvar
10 pečata", kako se to kaže na francuskom.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Da, da, hvala Vam. Ministar pravosuđa.
12 Hvala Vam na ovome ispravku.

13 P: Vi ste naveli konkretno mišljenje te komisije u vezi s Bosnom i
14 Hercegovinom. Na stranici 1555 Vašega svjedočenja kažete da volja naroda Bosne i
15 Hercegovine da se konstituiru SRBiH, dakle Socijalistička Republika Bosna i
16 Hercegovina, kao suverena i neovisna država, se ne može u potpunosti utvrditi.
17 Ova se procjena može revidirati ukoliko republika koja zahtijeva priznanje da
18 određene garancije, moguće referendumom svih građana Bosne i Hercegovine, bez

1 ikakvih razlika, a koji bi se - dakle, referendum - trebao izvesti pod
2 međunarodnim nadzorom.

3 Dakle, ja bih Vam rekao, gospodine Treanor, da ovo zapravo predstavlja i
4 dobre i loše vijesti za bosanske Srbe. S jedne strane, dobra je vijest bila, ako
5 tako mogu reći, da se stvarno uvažava i opravdava njihov položaj i njihov stav
6 te, s druge strane, koraci koje su poduzele SDA i HDZ su predstavljali, zapravo,
7 korake koji izlaze iz okvira onoga što je trebalo učiniti, zato što volja naroda
8 - kako Srbi kažu - nije u potpunosti bila određena i ustanovljena?

9 O: Pa, kako sam, mislim, rekao u svom iskazu, to jeste bila dobra vijest
10 za bosanske Srbe. Mislim da sam, čini mi se, čak i rekao nešto u smislu da
11 svakako koraci koje je poduzelo vodstvo SDS-a, na formiranju Skupštine te
12 donošenju rezolucije o aktivnostima Skupštine, su bili među materijalima koje je
13 komisija razmatrala i na osnovi kojih je, zapravo, radila izvještaj. Ti
14 materijali su imali utjecaja na izvještaj komisije. I onda je komisija donijela
15 odluku da se ne može ta država odmah priznati zato što je očigledno da postoje
16 vrlo bitni segmenti u Bosni i Hercegovini koji su protiv nezavisnosti.

17 P: Loša vijest - a recite ako ja krivo shvaćam sve ovo - loša vijest je
18 bila da se spominje referendum svih građana Bosne i Hercegovine bez razlike. To
19 predstavlja veliku opasnost po Srbe da bi rezultati tog referenduma bili u
20 prilog nezavisnosti?

21 O: Bez ulaženja u tumačenje ove rečenice - koja je, mislim, vrlo žustro
22 bila osporavana i osporavana je od tog trenutka - mislim da ste zapravo, široko
23 govoreći, u pravu. Naime, vidjeli smo da se dogodilo upravo to, da je održan
24
25
26
27
28
29
30

1 referendum na kojem je bilo dopušteno svima da iziđu na glasanje. Referendum je
2 trebao biti otvoren svima, dakle. A bosanski Srbi su, slijedeći smjernice SDS-a,
3 odlučili bojkotirati taj referendum, budući da je njihov stav bio da su oni svoj
4 referendum već održali. Stoga jedan značajan dio stanovništva nije sudjelovao na
5 referendumu, a rezultati referenduma su bili takvi da su oni ljudi koji su
6 stvarno glasali se izjasnili za neovisnost. I negdje mjesec dana nakon toga je,
7 zapravo, nastupilo i priznanje. Dakle, odgovor je "da", postojala je opasnost tu
8 za bosanske Srbe.

9 P: Na osnovu Vašeg čitanja dokumentacije, možete li reći da su bosanski
10 Srbi dobro bili svjesni te opasnosti, da su oni bili upoznati s njom?

11 O: Pa, razgovor kojega se ja sjećam odnosi se na odgovor na referendum.
12 Da, da, svakako, oni su svakako bili svjesni toga. To nije nužno bila dobra
13 vijest za njih i oni su jako puno raspravljali o tome kako to razriješiti. S
14 jedne strane se radilo o njihovom stavu prema referendumu, a s druge strane o
15 tome što oni mogu učiniti da to spriječe i da vanjskom svijetu jasno kažu da su
16 oni ipak i dalje protiv tog referenduma.

17 P: Je li točno reći da su oni zapravo se našli u jednom kontinuumu, u
18 jednoj kontinuiranoj situaciji vrlo teškoga političkog žongliranja između onoga
19 što je postavila ova komisija Europske zajednice, a bili su i pripadnici
20 pregovora na međunarodnoj razini, morali su se na njima pokazati kao
21 kooperativni i da, zapravo, vide što donosi ta komisija Europske zajednice? No,
22 s druge strane, morali su u tome smislu biti svjesni i bili su svjesni skrivene
23 opasnosti u tome zaključku, je li tako?

1 O: Pa, oni su imali mogućnost izbora. Oni su mogli odabrati što će
2 učiniti, a ja sam naveo, iz dokumenata koje sam predočio, oni su, zapravo,
3 odredili put kojim su krenuli. Prvo, što se tiče samoga referenduma, oni su,
4 dakle, donijeli odluku koju su donijeli, a što se tiče odluke koju je donijela
5 Skupština, oni su osporavali vrijednost te skupštine...

6 PREVODILAC: Te odluke, ispravka prevoditelja.

7 SVEDOK: [simultani prevod] ...koja je donešena krajem januara 1991. u
8 Skupštini Bosne i Hercegovine. I onda su oni, također, morali razmotriti svoj
9 stav prema referendumu, u isto vrijeme nastaviti s pregovorima na međunarodnoj
10 razini, a na drugome, pak, kolosijeku su morali nastaviti s uspostavom vlastitih
11 institucija vlasti.

12 G. STEWART: [simultani prevod]

13 P: Maknimo sada registrator broj 7, mislim da njega sad imate pred
14 sobom; njega za sada možemo ostaviti po strani. A prešli bismo na registrator
15 broj 8.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Ja, bojim se, sada ne dobivam nikakve
17 ukore prevoditelja. Znači li to da u ovom slučaju je sve u redu, da je ritam
18 odgovora u redu? Dobivam vizualni signal koji zapravo mi to i potvrđuje.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Nadam se da ću dobiti signal i kada
21 situacija bude drugačija.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Oni će sigurno znati kako Vas
23 zaustaviti, gospodine Stewart.

24 G. STEWART: [simultani prevod]

25 P: Molim Vas, pogledajte, dakle, prvi razdjelnik ovoga dokumenta koji
26
27
28
29
30

1 nas zanima. To je, naime, razdjelnik pod brojem 84 u 8. registratoru. Mislim da
2 ste Vi tu označili čitav jedan niz komentara, ali ja svakako ne želim kroz sve
3 od njih proći, gospodine Treanor. No zanima me ono što stoji na 18. stranici,
4 sredina stranice. Radi se o dokumentu od 26. januara, dakle odmah nakon
5 izvještaja Badinterove komisije?

6 O: Da.

7 P: Gospodin Krajišnik, negdje sredinom te stranice 18, kaže: "Ustvari,
8 zaključak je da Vijeće ministara treba dobiti zadatak da se napiše odluka o
9 raspisivanju referenduma 30 dana nakon dovršenja transformacije, ili
10 pretvaranja, Bosne i Hercegovine, u vezi s čim bi se sporazumjele sve tri
11 nacionalne zajednice, tako da se Bosna i Hercegovina preobrazi u složenu
12 konfederativnu zajednicu koja bi se sastojala od tri pravna identiteta."

13 Dakle, u ovom dokumentu imamo elemente koji su dosljedni, u jednom ili
14 drugom obliku, sa stavom bosanskih Srba; naime, da mora postojati odobrenje svih
15 triju nacionalnih zajednica kao preduvjet da se krene u daljnje promjene.

16 O: Da, široko govoreći. Hoću reći, prvotno je pitanje još u jesen 1991.
17 bilo, dakle, nezavisnost naprema ostanku u Jugoslaviji, za čitavu Bosnu i
18 Hercegovinu. U ovome trenutku je vodstvo bosanskih Srba, rekao bih, postalo
19 svjesno da njihova najpovoljnija opcija - naime, da čitava Bosna ostane u
20 Jugoslaviji - se neće dogoditi. Pa su onda usvojili novu strategiju, naime
21 transformacija ili preobrazba - to je riječ koja je ovdje iskorištena, a znam da
22 je to riječ koju je doktor Karadžić rado koristio - dakle, oni su rekli da se
23 Bosna interno, dakle iznutra, mora preobraziti i onda se tek može razgovarati o
24 neovisnosti Bosne i Hercegovine ili, pak, entiteta koji bi se našli u toj

1 drugačijoj Bosni. Ali tek nakon što dođe do te transformacije se može, dakle,
2 razmatrati pitanje neovisnosti.

3 P: Dakle, oni su bili u tom položaju nakon što je objavljen izvještaj
4 Badinterove komisije, njihov stav je bio da ne može biti nezavisnosti Bosne bez
5 referenduma?

6 O: Da.

7 P: I onda vodstvo bosanskih Srba, kao što možemo vidjeti, kaže da ne
8 može doći do referenduma prije postignutog dogovora triju naroda u Bosni o
9 transformaciji Bosne i Hercegovine?

10 O: Da. No htio bih još samo reći da jedno od pitanja oko koga je
11 postojao spor se odnosilo na nešto što je izjavila Badinterova komisija, odnosno
12 pitanje da li je referendum dovoljan preduvjet za priznanje neovisnosti. No, u
13 svakom slučaju, u Bosni se smatralo da će referendumom biti donesen odgovor na
14 to pitanje.

15 P: Dakle, Vaš komentar, gospodine Treanor, sigurno se temelji na ovoj
16 rečenici o procjeni da još uvijek nije utvrđena u potpunosti volja naroda u
17 Bosni i Hercegovini. I onda se kaže, moguće bi bilo to utvrditi putem
18 referenduma, odnosno postoji mogućnost da se to utvrdi tim putem ili možda nekim
19 drugim načinom.

1 O: Da.

2 P: Rekli ste da je "transformacija" ili "preobražaj" bila riječ koju je
3 rado koristio doktor Karadžić.

4 O: Da.

5 P: No, ovdje, u ovom kontekstu, ju je upotrijebio gospodin Krajišnik. To
6 je ono što vidimo ovdje na stranici 18, jer pretpostavljam da doktor Karadžić
7 nije imao monopol nad riječima u srpskom jeziku. Dakle, ta riječ
8 "transformacija" ili "preobrazba", ne znači li to i određenu neutralnost u
9 odnosu na moguće promjene?

10 O: Pa, to je vrlo zanimljivo pitanje. U srpskom jeziku to je jedna dosta
11 dugačka riječ, "transformacija". Ona ima latinski korijen. I mislim da je doktor
12 Karadžić u raspravama o tom pitanju kazao da je to riječ koju valja
13 upotrebljavati zato jer ono o čemu su oni zapravo govorili jest vrsta podjela,
14 no međunarodna zajednica podjelu ne bi prihvatila. Prema tome, o podjeli se ne
15 smije govoriti, nego valja upotrebljavati riječ "transformacija". No to je,
16 zapravo, bilo ono o čemu je bila riječ - riječ je bila o podjeli zemlje i to na
17 tri legalna identiteta.

18 P: Ovdje se citiraju riječi gospodina Krajišnika, na stranici 18 pod
19 razdjelnikom 84. Ovdje se govori o transformaciji Bosne i Hercegovine sa kojom
20 će se složiti sve tri nacionalne zajednice - i tu se ponovno koristi riječ - pri
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 čemu će se transformirati Bosna i Hercegovina u jednu konfederalnu zajednicu
2 koja će se sastojati od tri legalna identiteta. Pa, vrlo bi teško bilo u to
3 učitati ovo o čemu Vi govorite, odnosno podjelu? Dakle, ponavljam, ne bi li bilo
4 teško učitati u to podjelu?

5 O: Pa, ja ne mislim da bi to bilo teško.

6 P: U tom trenutku ništa se ne sugerira o razlici o mišljenjima između
7 doktora Karadžića i gospodina Krajišnika po tom pitanju? Dakle, nije postojala
8 bilo kakva razlika u mišljenjima doktora Karadžića i gospodina Krajišnika po tom
9 pitanju?

10 O: Ne, barem koliko ja znam.

11 P: Znam da se katkada sustežete odgovoriti na ovakva pitanja, no to je
12 bio politički realističan zaključak koje je prihvatilo vodstvo bosanskih Srba, s
13 obzirom na kontekst Badinterovog izvještaja i svega što se dogodilo u Bosni i
14 Hercegovini?

15 O: Pa, kakav sud?

16 P: Pa, sud o transformaciji kojom se, zapravo, govorilo o podjeli. To
17 nije bilo nerealno prihvatiti kao ideju?

18 O: Da, to je bilo realistično i na kraju uspješno.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 P: Da, nažalost da. No, realistično i u smislu da u cijelom tom spektru
2 ideja još uvijek je postojala nada da bi se mogao spriječiti građanski rat?

3 O: Da, ja mislim da to oni tako vide /?da su to oni tako vidjeli/, na
4 temelju pregovora koji se vode nakon toga pod kontrolom međunarodne zajednice.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Molim trenutak.

6 P: Zadržaćemo se na istom dokumentu, pod razdjelnikom 84 u ovom svesku,
7 i molim da pređemo na stranicu 19.

8 GDA PREVODILAC: Prevoditelji napominju da nemaju izvorni dokument.

9 SVEDOK: [simultani prevod] Dakle, isti dokument, stranica 19?

10 G. STEWART: [simultani prevod]

11 P: Da. Vi ste skrenuli pozornost na još neke komentare gospodina
12 Krajišnika na toj stranici. On kaže, mislim negdje pri sredini stranice: "Mi smo
13 usvojili dva zaključka." To je jedan dosta veliki pasus. Dakle: "Na koncu konca,
14 usvojili smo dva zaključka. Jedno je bilo da proglasimo ništavnim one odluke
15 koje su prihvaćene na nelegalnim zasjedanjima." Da li se tu misli na 14. i 15.
16 oktobar, je li tako?

17 O: Ne, mislim da ne. Mislim da se ovdje govori o zasjedanju od 25.
18 januara, gdje je prihvaćena ideja o referendumu na sličan način kako je

1 prihvaćena i platforma o memorandumu u oktobru.

2 P: Da. A onda vidimo zaključak: "...kojim smo mi za zadatak dali Vijeću
3 ministara da sastave odluku za idući sastanak Skupštine srpskog naroda u Bosni i
4 Hercegovini. I tu će se također izraziti spremnost da izađemo na referendum
5 jednom kada su ispunjeni uvjeti."

6 Dakle, tu se ponovno govori otprilike o istim onim uvjetima kojima smo
7 se već bavili pred nekoliko trenutaka?

8 O: Da.

9 [Odbrana se savetuje]

10 G. STEWART: [simultani prevod]

11 P: I onda se kaže "transformacija" - tu je ponovno ta riječ -
12 "...transformacija Bosne i Hercegovine, nju treba obaviti 30 dana nakon toga.
13 Treba obaviti referendum. A što se tiče prirode te odluke, ostavićemo to Vijeću
14 ministara da je sastavi na sljedećem sastanku. Mi također moramo utvrditi datum,
15 kao što je to rekao i gospodin Vještica, moramo sjediti na nekoj vrsti stalne
16 sjednice. Mi moramo ispuniti naše rokove."

17 A onda, na stranici 1561, nakon što je ovaj dio pročitao gospodin
18 Tieger, Vi kažete: "Da, ovdje se gospodin Krajišnik slaže sa željom da se ispuni
19 zakonski program koji je potreban za uspostavljanje države što je prije moguće."

20 Dakle, mislim da je ovdje potpuno jasno da gospodin Krajišnik obavlja
21 svoj posao predsjednika Skupštine?

1 O: Da, mislim da je ovo dobar primjer za to kako on vodi zasjedanja
2 Skupštine.

3 P: Naravno, jedan dio njegovog posla jest da predsjedava i vodi
4 sjednice. No drugi dio njegovog posla je da te sjednice planira, da sastavlja
5 dnevni red -

6 O: Pa, pretpostavljam da je tako.

7 P: Pa, ne možete to samo pretpostavljati, to je očigledno.

8 O: Da, to bi bilo očigledno, no ne postoje dokumenti koji će pokazati
9 kako se sastavlja dnevni red i kako su se sjednice pripremale. Sve što imamo su
10 zapisnici sa sjednica.

11 P: Pa, to je logični, realistični zaključak, na osnovi onoga što znamo
12 kakvi su ustavni zadaci bili predsjednika Skupštine -

13 O: I na temelju poslovnika Skupštine.

14 P: Da. I jasno se navode koje su obveze predsjednika Skupštine, i meni
15 se čini da iz svega toga se može logično zaključiti da je gospodin Krajišnik
16 sudjelovao u pripremama zasjedanja.

17 O: Da, to bi bila /?moja/ logična pretpostavka.

18 P: U tom istom dokumentu, na stranici 21, na samom dnu stranice gospodin
19 Krajišnik kaže ponovno sljedeće: "Gospodine, da budemo potpuno jasni." Ovo je
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zaključak Vijeća ministara da sastave za iduće zasjedanje Skupštine srpskog
2 naroda odluku o tome kako će se prenijeti zahtjev Socijalističkoj Republici
3 Bosni i Hercegovini kojim se traži podjela platne bilance /?bilance stanja/.

4 Kao što ste sami rekli, na stranici 1563 Vašeg iskaza, Vi ste rekli da
5 je ovdje riječ o godišnjem proračunu. Htio sam sada upotrijebiti riječ
6 "neizbježan", ali ne volite tu riječ, gospodine Treanor. Dakle, tu se anticipira
7 jedna logična konsekvencija podjele /?posljedica transformacije/, odnosno
8 trebalo je podijeliti i aktivu države, finansijsku stranu.

9 O: Da. Da, tu se to anticipira, ja sam to tako i shvatio.

10 P: I vrlo brzo nakon toga - budući da su trajali međunarodni pregovori,
11 kao što ste i rekli - dakle, nedugo nakon toga, u februaru, održan je jedan
12 sastanak u okviru pregovora u Lisabonu 21. i 22. februara?

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prije no što pređemo na zasjedanje u
14 Lisabonu, ja mislim da bi sada bilo dobro imati pauzu od 20 minuta i da onda
15 nastavimo s radom još od jednog sata.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Tu nema nikakvih problema što se nas
17 tiče.

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Onda ćemo imati pauzu do 12.45h.

2 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim da svi ustanu.

3 ... Početak pauze u 12.25h

4 ... Sednica nastavljena u 12.48h

5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

6 Izvolite sjesti.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavite, gospodine Stewart.

8 G. STEWART: [simultani prevod]

9 P: Gospodine Treanor, govorili smo o sporazumu iz Lisabona, od 21. i 22.
10 februara. Ukratko rečeno, ključne točke Lisabonskog sporazuma - koji je
11 postignut između bosanskih Srba, ali je također uključivao i Muslimane pod
12 rukovodstvom gospodina Izetbegovića - dakle, temeljne točke bile su, kao prvo,
13 očuvati postojeće vanjske granice Bosne i Hercegovine a, drugo, uspostaviti
14 nacionalne teritorijalne jedinice unutar Bosne i Hercegovine?

15 O: Da.

16 P: I to je predstavljalo, u ovom slučaju, pozitivan zaokret što se
17 gospodina Izetbegovića tiče?

18 O: Da, mislim da se tako može reći.

19 P: Dokument broj 93 iz registratora broj 8. Dakle, tabulator 93,
20 registrator 8. Zapisnik sa osme sjednice Skupštine bosanskih Srba, februar 1992.
21 Stranica 20. Stranica 23 verzije na B/H/S-u. Govori gospodin Krajišnik - o ovome
22 ste svjedočili na stranici 1600 transkripta - on je bio sudionik pregovora u
23 Lisabonu, dakle lično je sudjelovao u razgovorima, i on iznosi dvije opcije:
24 politički put i prekid razgovora i posezanje za silom.

25 Na dnu iste stranice gospodin Krajišnik kaže sljedeće: "I tabu
26
27
28
29
30

1 nedjeljivosti, cjelovitosti je tako uklonjen. Mi to smatramo 30% do 40%
2 ostvarenog uspjeha, ali to je još uvijek daleko od konačnog uspjeha. Zato je
3 sugestija gospodina Koljevića dobra, kako bi se ovo sve riješilo."

4 I zatim dalje kaže: "Apsolutno odbijam diskusiju u vezi toga imate li vi
5 ili nemate povjerenja u mene. Svatko prikladniji bi trebao uzeti njegovo mjesto
6 u pregovorima bez ikakve diskusije, bez obzira na ono što gospoda Koljević i
7 Karadžić mogu igrati u ovoj igri..."

8 GDA PREVODILAC: Prevodioci ponovo napominju da nisu citirali iz
9 originala, već prevodili ono što su čuli.

10 G. STEWART: [simultani prevod]

11 P: Ovo je zanimljivo, gospodine Treanor, zato jer gospodin Krajišnik i
12 sam sebe ovdje klasificira kao nekoga ko je sa strane, ko je iz pozadine, a ne
13 igrač prve postave, zar ne?

14 O: Dozvolite da pogledam original. Ja iz ovoga zaključujem, iskreno
15 govoreći, da je riječ o nečemu što sam prvi put izučavao na satovima latinskog
16 još prilično davno, možda u srednjoj školi u Sjedinjenim Državama, kada smo
17 proučavali Cicerona ili nekog sličnog. Riječ je o jednoj retoričkoj figuri.
18 Čitav ovaj pasus je jedna retorička figura. On zapravo tu kaže: Molim vas,
19 smijenite me, Vi me ne trebate. Dakle, samo jedno retoričko sredstvo.

20 P: Gospodine Treanor, to možda jeste tako do određene mjere, a ja ni
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sam sada ne želim nastupati kao Ciceron u vezi toga, ali čak i ako jeste riječ o
2 retoričkoj figuri, ovdje postoji jedan element istine, zar ne? A ako retorička
3 figura nema određeni element istine, ona neće polučiti nikakav uspjeh, zar ne?

4 O: Pa, ovisi o tome što je taj element istine. Element istine je, ako
5 želite da čitava stvar proradi, taj da publika - u ovom slučaju Skupština - želi
6 da on ostane dio tima. Ovdje se sada usredotočujemo na najbolje igrače i igrače
7 iz pozadine. Ja teško da mogu povjerovati, na osnovu onoga što sam pročitao u
8 vezi sa članovima Skupštine, da bi oni mogli pomisliti da gospodin Krajišnik
9 nije jedan od najboljih igrača.

10 P: Ne želim ovdje akademsku debatu, ali ako ćemo nogometnu analogiju, ne
11 trebaju vam uvijek samo isključivo igrači iz prve postave, već i oni sa klupe.
12 Mora postojati nešto od istine u činjenici da on nije jednostavno pripadnik iste
13 kategorije, u ove svrhe, kao gospodin Koljević i gospodin Karadžić. Da to nije
14 tako, onda nikakva retorička figura ne bi polučila nikakvog uspjeha.

15 O: Meni to nije baš očito. Ono što se ovdje kaže je, zapravo, usputna
16 opaska, ali možda se želi reći: Nemojte oklijevati ovdje staviti nekoga ko nije
17 jednako važan kao ja, jer možda je taj netko bolji od mene.

1 P: U redu. Nastavimo.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dozvolite jedno dodatno pitanje, jer mi
3 zaista nije bilo lako razumjeti na koga se ovdje misli - na igrače sa klupe,
4 igrače iz prve postave, itd. Da li je on govorio o nekome s klupe, koji bi ga
5 eventualno mogao zamijeniti, i ili o nekome ko je kao i on, kao što to sugerira
6 pitanje gospodina Stewarta? Da li ima išta u originalnom jeziku, koje bi išlo u
7 prilog jednoj ili drugoj interpretaciji ove cijele rečenice?

8 SVEDOK: [simultani prevod] Ja doista ne mislim /?da ima/, ali pogledaću,
9 časni Sude, ponovo.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jer meni nije bilo jasno tko je sada tu
11 na klupi, a tko je igrač prve postave.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Ja mogu gospodinu Treanoru dati verziju
13 na B/H/S-u.

14 SVEDOK: [simultani prevod] Ne, mislim da original nije različit ovdje.
15 Mislim da nam to neće pomoći, jer je prijevod ispravan. Kao što sam rekao,
16 smisao je da on govori o nekom ko bi ga eventualno potencijalno mogao
17 zamijeniti, nekom s klupe. "Ako mislite da je neko bolji nego ja," itd. Dakle,
18 na osnovu toga.

19 G. STEWART: [simultani prevod]

20 P: Riječ je o samo nekoliko rečenica, možda biste nam Vi to mogli

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 prevesti, te tri ili četiri rečenice.

2 O: "Ja to ni na koji način neću raspravljati." Ja ovo sada prevodim
3 doslovce jer je red riječi drugačiji. "Bez obzira na to imam li ja ili nemam
4 povjerenje. Bez diskusije, odmah, ko god je prikladniji mora zauzeti moje
5 mjesto, mora sudjelovati u diskusijama, u pregovorima, nezavisno od gospodina
6 Koljevića i gospodina Karadžića. Ovdje najbolji igrači, 'moraju igrati ovu
7 utakmicu'. Ponekad oni koji su u rezervi, kao igrači, znaju igrati utakmicu
8 bolje od prve postave. I tu nema nikakvog opravdanja, nikakve isprike."

9 P: Ja tvrdim da, na osnovu prijevoda i čitanja teksta, je jasno da je
10 ono što on želi reći sljedeće: Najbolji igrači - drugim riječima, najbolji ljudi
11 trebaju sudjelovati u ovim pregovorima, a ponekad najbolji ljudi za neke
12 konkretne svrhe, za neku konkretnu igru, utakmicu, neke konkretne pregovore,
13 nisu igrači prve postave već igrači rezerve, oni koji dolaze sa klupe, i ja se
14 tu neću izvinjavati - u ovom slučaju to sam ja. Da li sam ja jedan od najboljih
15 ljudi za te pregovore?

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ali svjedok je odgovorio na pitanje
17 da je on interpretirao ovo na ponešto drugačiji način, da ljudi koji će ući u
18 sastav tima bi trebali biti oni iz rezerve, sa klupe, a ne gospodin Krajišnik.
19 Tako sam ja shvatio Vašu interpretaciju. A Vi sada ponavljate isto. Ako sam u

1 krivu, gospodine Treanor, recite.

2 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, uz svo dužno poštovanje, ono
3 što sam ja pokušavao učiniti, a što je ponekad potrebno, jest dati svjedoku
4 priliku da -

5 GDA PREVODILAC: Prevoditelj se ispričava, ali govornici se stalno
6 preklapaju i ne možemo... ne možemo prevesti svaku intervenciju.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste ponovili Vašu poziciju kad je
8 riječ o prijevodu. Čitajući originalni jezik, s obzirom na prijevod, da li to
9 mijenja Vaše mišljenje?

10 SVEDOK: [simultani prevod] Ne.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas, nastavite, gospodine Stewart.

12 G. STEWART: [simultani prevod]

13 P: I kratko iza toga, negdje krajem februara, gospodin Izetbegović se
14 vrlo jasno, zar ne, povukao iz Lisabonskog sporazuma?

15 O: Izgleda da je.

16 P: Registrator broj 9, dokument pod tabulatorom 96, molim. Ovo je odluka
17 o proglašenju Srpske Republike Bosne i Hercegovine, koja je objavljena u
18 *Službenom listu*. Vi ste u vezi s tim istakli niz stvari. U članku 1, koji se
19 nalazi na stranici broj 2... to nam nije teško naći, odmah je na početku
20 dokumenta. Oprostite, ja sam zaboravio maločas da ste Vi radili na temelju
21 verzija na B/H/S-u ujutro, prije i poslije pauze.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa da, ja sam gledao u prijevode, budući da ste Vi citirali
2 dokumente, i nisam detektirao nikakve probleme u vezi s prijevodom.

3 P: Oprostite, nisam se jasnije izrazio. Ja sam stekao dojam prije
4 nekoliko minuta, i jedna članica moga tima me je obavijestila, da Vi gledate u
5 verzije na B/H/S-u. Ali sada imate englesku.

6 O: Da, imam zapravo obje ovdje.

7 P: U redu, imate obje. Nema problema. Članak broj 1, u Vašem iskazu to
8 je na stranici... Vaš komentar je na stranici 1629: "Republika je definirana kao
9 država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive."

10 Vi ste to rekli i dalje ste komentirali riječ "svih", ali mi vidimo da
11 ona nije ovdje u originalu. Očito, međutim, i bez riječi "svih", Srpska
12 Republika Bosna i Hercegovina je država srpskog naroda i građana koji u njoj
13 žive. U tome nema nikakve razlike, zar ne?

14 O: Pa, to je sada zanimljivo pitanje. Nema članova u srpskom, kao što
15 postoje u engleskom. Vi imate u engleskom jeziku riječi kao što su "all" i
16 "the"; kada stoje zajedno, dakle "all" - "svi" sa članom, oni imaju posebno
17 značenje. A ovdje samo kaže "građani koji u njoj žive".

18 P: Već smo govorili o Ciceronu, gospodine Treanor, i ja sad ne želim
19 predetaljno govoriti o finesama srpskog jezika. Imate tu "the", član u
20 engleskom, imate "državu Bosnu i Hercegovinu kao državu srpskog naroda i
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 građana koji u njoj žive"?

2 O: Da, to bi bio doslovan prijevod.

3 P: U redu. Možda ovo nije vrijedno daljeg istraživanja, imamo original i
4 sve pred nama. Vi kažete zatim da, u opreci s tim, slična odredba u Ustavu BiH
5 spominje tri naroda. I zatim ste rekli: "Mislim da je ispravno, sigurno reći da,
6 na temelju ovog člana, samo se jednom narodu daju prava kao narodu."

7 E sada, ja tvrdim, gospodine Treanor – naravno, Vi imate prednost što se
8 možete služiti srpskom verzijom – ali ja tvrdim da to tu ne stoji. Možda na neki
9 način, ovako kako to očito izgleda, daje određeni prioritet srpskom narodu, ali
10 ako pogledate član 1 sam za sebe, on državu ne definira kao državu jednog
11 jedinog naroda, zar ne?

12 O: U članu stoji to što stoji. O tome smo već govorili. Ja sam skrenuo
13 pažnju Suda na činjenicu da se formulacija ovog člana razlikuje od formulacije
14 sličnog člana iz bosanskog ustava, gdje se spominju tri naroda. Osnova svih
15 dokumenata koje sam ja prezentirao u svom iskazu leži u činjenici da ustav daje
16 srpskom narodu, kao narodu, određena prava unutar Bosne i Hercegovine, prava u
17 vezi kojih je /?koja je/ SDS htio da budu obranjena, da se na taj način brane ta

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prava. Oni su veliku važnost tome pridavali, pa tako i važnost konkretne
2 formulacije odgovarajućeg člana u Ustavu Socijalističke Republike Bosne i
3 Hercegovine. I činjenica je da je formulacija drugačija i jednostavno nije samo
4 neizbježna, kao što ćete možda Vi reći, ona je svrhovita. Ona ima određeni cilj.

5 P: Gospodine Treanor, mi naravno ne tvrdimo da ovdje nema ništa /?ima
6 nešto/ različito. Bilo bi naivno, čak i smiješno tvrditi da sastavljači Ustava
7 Srpske Republike Bosne i Hercegovine, s obzirom na okolnosti kad je taj ustav
8 sastavljan, nisu razmišljali o posebnom položaju Srba. I to je sve /?Upravo o
9 tome se radilo/. Sve što ja pokušavam u ovom trenutku učiniti je izvući Vaš
10 pristanak, Vaše slaganje, odnosno potvrdu onoga što ste ranije rekli u svom
11 iskazu /kako je prevedeno/. Dakle, ovaj članak ne definira državu kao državu
12 jednog jedinog naroda. On ju samo definira kao državu srpskog naroda i svih
13 građana koji u njoj žive, i to je to.

14 O: Da, ali ponovo moram reći da odgovarajući član u Ustavu
15 Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine sadržava sličnu formulaciju, ali on
16 spominje i druge građane. Ja ne sporim interpretaciju rukovodstva SDS-a u
17 pogledu spominjanja srpskog naroda zajedno s drugim narodima – mislim da se
18 ovdje sada ponavljam – ali njihova prava se ne mogu podvesti... opet zalazim u
19 područje ustavnog prava, za što nisam možda dovoljno stručan, ja samo želim
20 ponoviti argumente koje smo iznijeli i koje smo vidjeli na osnovu dokumenata,

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 14.04.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 dakle, oni se ne mogu podvesti pod sve građane, eventualno na referendumu svih
2 građana. Dakle, /?za njih je/ činjenica da su oni određeni narod, konkretno
3 imenovan, je vrlo važna. Kao što Vi kažete, naravno logično je da će to biti
4 Srbi, budući da je riječ o srpskom entitetu. Ali, *ipso facto*, s obzirom na
5 njihov način razmišljanja, to lišava druge etničke zajednice onih tipova prava
6 unutar njihove republike koja su oni nastojali i željeli ostvariti unutar
7 Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine.

8 P: Član 5, ista stranica. Pogledajmo tu odredbu, molim. Ustavni poredak
9 republike temelji se na sljedećem: garancija ljudskih sloboda i prava u skladu
10 sa međunarodnim standardima. Također garancije nacionalne ravnopravnosti,
11 socijalne pravde. Pravna država, vladavina prava, slobodni izbori, itd. I,
12 posljednje, zaštita prava etničkih grupa i drugih manjina.

13 Vidite li taj dio?

14 O: Da.

15 P: I zatim, u 7., službeni jezik – srpski jezik. Ali, gospodine Treanor,
16 Vi ste svjedočili o značenju ovih pojmova i općenito o smislu ovih članaka, u
17 Vašem iskazu ranije. Nije, naime, neobično da se u pisanom ustavu nađe službeno
18 ime jezika, zar ne? Da se to tako definira?

19 O: Član 7?

20 P: Da, u prvom dijelu, gdje se srpski jezik definira kao službeni jezik.
21 Ja samo tvrdim da nije ništa neobično da se tako nešto nađe u suvremenim
22 ustavima, državnim ustavima danas.

23 O: Pa, ja ne bih rekao da je to neobično. Ja nisam siguran što sam ja
24
25
26
27
28
29
30

1 prvotno u svom svjedočenju s tim u vezi rekao. Međutim, naziv jezika je također
2 bio pitanje o kojem se žustro raspravljalo. Kada to kažem, ne mislim nužno
3 između - možda je bilo takvih rasprava, ali ne nužno među pripadnicima SDS-a i
4 drugih koalicijskih partnera. Ali o tome se raspravljalo u Skupštini bosanskih
5 Srba, oni su imali raspravu o jeziku i, zapravo, bili su prilično različiti
6 stavovi u vezi s tim koji bi trebao biti naziv jezika. Dakle, to jeste bilo
7 otvoreno pitanje.

8 P: To je nešto drugačije, ali mislim da ću krenuti dalje.

9 Drugi dio članka 7, dakle, napominje srpski kao službeni jezik.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, izvolite.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, čini mi se da se stav
12 gospodina Treanora u vezi s pažnjom koju je posvetio članku 7 u glavnom
13 ispitivanju zapravo tu osporava. To je bio zapravo dio premise ispitivanja.
14 Meni, gledajući transkript, čini se da je gospodin Treanor uistinu i skrenuo
15 pozornost na član 7, ali ja sigurno ne dajem nikakav prigovor na pitanja s tim u
16 vezi, no mislim da se ovo treba razjasniti.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, recite, molim Vas, na
18 kojoj stranici... osim ako to ne možete razjasniti ili mislite da nije adekvatno
19 razjašnjavati.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja mislim da ja nisam ni
21 rekao da se gospodin Treanor pozivao na član 7 ranije u svom iskazu, jer stvarno
22 mislim da i nije.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda se barem s tim u vezi slažete.

1 G. STEWART: [simultani prevod] Nisam siguran kamo nas to vodi, časni
2 Sude, ali svakako se s tim mogu složiti. I, naravno, mislim da ono što piše u
3 transkriptu me ispravlja /kako je prevedeno/.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da niste rekli to. "Prvi dio
5 članka 7 uspostavlja srpski kao službeni jezik. I ja Vam tvrdim da to nije
6 neuobičajena odredba, koja se nalazi u ustavima suvremenih demokratskih država."

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja ne bih nepotrebno skretao
8 pažnju na ovo, ali mislim da se zapravo radi o onome što je bilo upravo prije
9 toga.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Budući da se slažete s tim u vezi, možda
11 bi bilo bolje da o tome više ne raspravljamo. A ja ću svakako pogledati što u
12 zapisniku piše.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja mislim da je stvar vrlo
14 jednostavna. Gospodin Treanor je govorio o članku 1, 2, 3, 5 eksplicite u svom
15 iskazu. Mislim da nije se pozivao na članak 7.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da ste se s tim u vezi složili.
17 Prema tome, nastavite, molim.

18 G. STEWART: [simultani prevod]

19 P: Gdje smo ono stali? Aha. Dakle, u grupama u kojima se nalaze ljudi
20 koji govore drugim jezicima, natpisi će također biti na jeziku kako je propisano
21 zakonom. Dakle, to je zapravo srž. Radi se o jednome jezičnom aspektu opće
22 zaštite prava manjina, zar ne?

1 O: Da, nešto u tom smislu.

2 P: U članku 10 - mislim da je to još jedan o kojem niste govorili ranije
3 u svome iskazu - piše da građani republike imaju jednaka prava, slobode i
4 obveze, te da su ravnopravni pred zakonom, te da uživaju jednaku zaštitu bez
5 obzira na nacionalno, vjersko, socijalno ili bilo kakvo drugo porijeklo, itd.
6 Mislim da, zapravo, ovo ne može biti jasnije nego što jeste. Mislim da je vrlo
7 jasno da tu konkretno stoji da svi - dakle, svaki građanin uživa zaštitu i da je
8 ravnopravan pred zakonom?

9 O: Da, radi se o prilično standardnim normama.

10 P: Pa, može biti da je tome tako, gospodine Treanor, ali to je zato što
11 u dobro napisanome ustavu to mora pisati i to je adekvatan odraz međunarodnih
12 normi u priznatim demokracijama.

13 O: Da, baš tako.

14 P: A standardne odredbe u ovom smislu, ako se primjenjuju, znači da ste
15 vi sasvim sigurni kao građanin?

16 O: Ako se primjenjuju, da.

17 P: Uz blago oklijevanje, uzevši u obzir pitanje od prije par minuta, ja
18 Vas molim da preispitate svoj jednostavni opis člana 1 jer, ako pogledamo što
19 tamo piše u kontekstu svih ovih drugih odredbi... Tu, dakle, Vaš je opis bio da je
20 ova država država samo jednoga naroda.

21 O: Ja Vam to ne mogu učiniti a da ne odem preduboko u pravna tumačenja.
22 Naime, pitanje koje je postavljeno u članku 1 i odgovarajućim člankom u Ustavu
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SR Bosne i Hercegovine, dakle, ja mislim da to pitanje ovdje nije pokriveno.
2 Naime, pitanje – kako su ga, po mom shvaćanju, Srbi postavili, odnosno vodstvo
3 SDS-a – bilo je da li konstitutivan narod, u ovome slučaju Srbi, imaju pravo
4 spriječiti secesiju, odnosno odvajanje Bosne i Hercegovine iz Jugoslavije. To
5 je, dakle, bilo prvo pitanje. A pitanje koje bi se s tim moglo usporediti je
6 sljedeće: ima li itko pravo izdvojiti dio ove Srpske Republike, koja je u
7 formiranju, iz same republike? Mislim da ta pitanja nisu riješena u ovim
8 članovima - i ja sada govorim samo po sjećanju zato što ste mi Vi postavili
9 pitanje – a ja sada ne mogu ulaziti u pravno rezoniranje i tumačenje. No snaga
10 ovoga članka i snaga Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine je
11 zapravo imala veze sa stvarima koje, koliko ja shvaćam, nisu obrađene ovim
12 drugim članovima.

13 P: Zapravo, mislim... Ustvari, znam, jer to se može pročitati iz Vašeg
14 ranijeg svjedočenja, na stranici 1629 u zapisniku, Vi jeste se konkretno pozvali
15 na član 3, a tamo piše da je republika dio savezne države Jugoslavije /?Savezne
16 Republike Jugoslavije/. I zatim dalje, apsolutno točno, kažete da se tu,
17 primjerice, ne spominje uopće Bosna i Hercegovina.

18 O: Da.

19 P: Prvo, dakle, jedna teškoća – ako možemo kazati – je ta što se kaže da
20 je Srpska Republika Bosna i Hercegovina dio države, federalne, savezne države
21 Jugoslavije. Dakle, pitanje je gdje završava savezna država Jugoslavija. Mislim
22 da ste Vi svjedočili da je Beograd, zapravo, rekao: "Pa, mi zapravo to ne
23
24
25
26
27
28
29
30

1 možemo učiniti. Mi to ne možemo ponuditi."

2 O: Da. U jednome trenutku mislim da im je to tako saopćeno.

3 P: Ali činjenica da se tu ne spominje Bosna i Hercegovina, nije li to...

4 Ustvari, zaboravite ovo, gospodine Treanor. Ja Vam neću to pitanje postaviti.

5 Vi ste skrenuli pozornost, dakle, kao što sam rekao, na činjenicu da se

6 ne spominje Bosna i Hercegovina. Naime, riječi koje su tu doslovce navedene su,

7 dakle, samo kao dio definicije Srpske Republike. Dakle, bila je to kombinacija -

8 bez obzira na stav Beograda - dakle, kombinacija želja vodstva bosanskih Srba

9 koje su oni jasno iskazali za ostankom u saveznoj državi Jugoslaviji. Ja kažem

10 "Beograd", i nastojim to jasno kazati - dakle, ukoliko Beograd bude htio. Ako se

11 to poveže sa stavom i nastojanjem da se proglasi nezavisnost Bosne i Hercegovine

12 od strane bosanskih Muslimana, svakako je, logično gledano, dovelo i vodilo k

13 tome da se u ovome ustavu ne spominje Bosna i Hercegovina.

14 O: Pa, mislim da mislite na proglašavanje neovisnosti. Ne, to nije bilo

15 to.

16 P: Ja ću Vam pitanje postaviti drugačije. Politika nezavisnosti. Još

17 jedno dugo pitanje, možda -

18 O: Ne, ne, ne. U redu je. Nema ničeg neizbježnoga ovdje. Zapravo, vodile

19 su se prilično duge rasprave u Skupštini o ovim odredbama, kao i o tome treba li

20 napisati ili ne da je ona dio Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine. Ja

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 se ne sjećam točno, ali čini mi se da je to čak bilo u prvoj radnoj verziji koja
2 je predložena Skupštini. No svakako, kao što ste rekli, to je bilo otvoreno
3 pitanje, i s tim u vezi bih ponovno ukazao na datum ovoga dokumenta; to je 28.
4 februara, prije održavanja referenduma, i to dugo prije referenduma, i dugo
5 prije priznanja neovisnosti Bosne i Hercegovine. Dakle, po mome laičkom
6 shvaćanju, rekao bih, međunarodnog prava, ljudi koji su ovo radili su još uvijek
7 bili dio Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine. No to je bila činjenica
8 za koju su oni na kraju donijeli odluku da je ne unesu u stav i to očigledno
9 odražava njihovu namjeru da ne ostanu dijelom te države, ukoliko ona postane
10 nezavisna.

11 P: Znači, Vi kažete da se vodila rasprava. Alternativa... alternativa je,
12 naravno, nespominjanju Bosne i Hercegovine bila da se napiše eksplicite "Bosna i
13 Hercegovina". Da je ona bila eksplicite spomenuta, onda bi vjerojatno ona bila
14 spomenuta, ako bi ju trebalo uopće spominjati, u smislu koji priznaje da je
15 Srpska Republika dio Bosne i Hercegovine?

16 O: Pa, to je svakako bilo tako. I to je vjerojatno bio jedan od ciljeva
17 pregovora koji su se vodili, da ova nova Bosna i Hercegovina, ili kako se god
18 bude zvala, se sastoji od tri entiteta. To bi bio jedan od ta tri entiteta, a
19 svi bi oni bili dio nove Bosne i Hercegovine. I mislim da je to jedan od
20 razloga... mislim da o tome mogu samo nagađati. No oni su to jednostavno
21 izostavili. To je sve.

1 P: U slučaju da Bosna i Hercegovina postane nezavisna - ja govorim,
2 dakle, o Bosni i Hercegovini kao o cjelini - dakle, u slučaju da ona postane
3 nezavisnom državom, onda, sasvim jasno, članak 3 ovoga ustava se mora izbrisati,
4 zar ne?

5 O: Pa, ne kako on sada izgleda.

6 P: Šta to znači?

7 O: Pa, prema ovome tekstu, ovaj entitet je dio Jugoslavije. Tu se ne
8 spominje Bosna i Hercegovina. Tek u članku 4 piše da oni mogu postići sporazume
9 s drugim dijelovima Bosne i Hercegovine. Dakle, ukoliko Bosna i Hercegovina
10 postane nezavisna - mislim da sam to već prije rekao - to, dakle, ne bi nužno
11 dovelo do promjene ovoga ustava. I mislim da bi to mogao biti jedan od razloga
12 zbog kojih su oni odlučili taj dio izostaviti, kako ne bi morali unositi izmjene
13 u ustav na osnovi rezultata pregovora.

14 P: Mislim da nisam bio sasvim jasan, gospodine Treanor. Da je u ovome
15 ustavu eksplicite pisalo da je Srpska Republika Bosna i Hercegovina dio Bosne i
16 Hercegovine, zar ne, i u slučaju da Bosna i Hercegovina postane nezavisna država
17 - u redu, dakle, to su dva elementa sada - onda bi bilo nedosljedno da u Ustavu
18 Srpske Republike Bosne i Hercegovine piše, kako piše u članku 3, da je ta
19 republika dio savezne države Jugoslavije?

1 O: Da. Ali ja Vam kažem da bi u tom slučaju oni morali unijeti amandman,
2 dakle, izmjenu na onaj dio i kazati da su dio Bosne i Hercegovine.

3 P: Dakle, sada zapravo dolazimo, na kraju krajeva, na ovo pitanje,
4 gospodine Treanor: ovaj ustav, kako je napisan, zapravo je već, dakle, u samom
5 pisanju bio adaptiran, prilagođen za slučaj nezavisnosti Bosne i Hercegovine?

6 O: Da. Da, jer takav slijed događaja je uzet u obzir. Možda je do zbrke
7 došlo zbog nečega što ima veze sa stavom vodstva bosanskih Srba u to vrijeme.
8 Njihov stav u to vrijeme je bio: ukoliko nesrbi iz Bosne i Hercegovine žele
9 otići iz Jugoslavije, to je onda u redu, ali mi ostajemo u Jugoslaviji.

10 Dakle, hoću reći, radi se o odluci o stavu koji su oni, zapravo, zauzeli
11 ranije, i iako oni nastoje kazati ono što piše u ovome ustavu, oni zapravo žele
12 reći da njihov entitet ostaje dijelom Jugoslavije. A sa ostalih možete učiniti
13 što hoćete.

14 P: Da. To je sasvim u skladu s tim. Ali onda je jasno... Ili možemo reći
15 ovako: da društveno i kulturno /?kulturološki/ jasno možemo kazati da bi nova
16 Srpska Republika Bosna i Hercegovina bila uglavnom srpsko društvo, zar ne?

17 O: Pa, pod kakvim uvjetima, u kakvoj situaciji?

18 P: Pa, da bosanski Muslimani i Hrvati napuste saveznu Jugoslaviju, a
19 bosanski Srbi ostani u njoj.

20 O: Pa, to bi, naravno, ovisilo o granicama srpskoga entiteta.

21 P: Pa, sve granice koje bi bile smislene imale bi utjecaja na to da nova

1 Srpska Republika Bosna i Hercegovina bude većinski i sasvim jasno srpsko
2 društvo, srpska zajednica?

3 O: Ako pod izrazom "srpski" smatrate većinsko srpsko stanovništvo,
4 mislim da onda to nije tačno. Jer sve granice koje bi bile smislene – po čijem
5 stavu smislene? Jer, kao što smo vidjeli iz dokumenata koje sam predočio, vođe
6 bosanskih Srba su stalno i opetovano tražili 65% teritorija Bosne i Hercegovine.
7 Ja ponovno moram reći da ja nisam demograf – ali nadam se da će Vijeće čuti i
8 svjedočenja u tom smislu – mislim da nije moguće stvoriti nekakav smisao, ako
9 mogu se poslužiti ovakvim izrazom, dakle, ako bi se nacrtale granice koje bi
10 obuhvatile 65% teritorija republike, a da se i dalje zadrži većinsko srpsko
11 stanovništvo.

12 P: Zapravo sam mislio... samo mi recite onda je li ovo potpuno pogrešno.
13 Na kraju krajeva, Vi svjedočite i Vi trebate iskazati svoja gledišta. No ono što
14 sam ja mislio, zapravo, je sljedeće: u slučaju da se Bosna transformira i da
15 dođe do nastanka izdvojene, posebne Srpske Republike kao dijela Savezne
16 Republike Jugoslavije, ako bi ta Srpska Republika završila kao entitet u kojem
17 bi Srbi bili manjina, onda bi došlo do situacije u kojoj bi opet negdje u
18 budućnosti došlo do istoga problema.

19 O: Pa da, svakako. Po njihovim riječima, kao što sam i rekao, to onda ne
20 bi imalo smisla.

21 G. STEWART: [simultani prevod] Trenutak, časni Sude, molim.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

23 [Odbrana se savetuje]

1 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja zapravo sada dolazim do
2 jedne prilično velike posebne teme ispitivanja, a htio sam zapravo govoriti o
3 pitanju šest strateških ciljeva.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Iako imamo šest minuta, to ne bi
5 bilo dovoljno za šest ciljeva.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako imate možda neku kraću temu koju
8 možete obraditi u pet minuta, mi bismo htjeli to čuti. Ako ne, mi ćemo onda za
9 današnji dan završiti.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Bojim se da nemam, časni Sude. Mislim da
11 je to upravo sljedeća stvar.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, izvolite.

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Pa, časni Sude, prije nego što prekinemo s
14 radom, bilo bi dobro ako je moguće napraviti neku prognozu za ostatak tjedna.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa ja mislim da prilično
17 dobro napredujemo. Imamo sutra popodne i petak ujutro. Ja sam Suda i
18 Tužiteljstvu rekao već ranije da očekujem da bih mogao raditi, kako sam
19 procijenio, čitav ovaj tjedan ili većinu tjedna s gospodinom Treanorom. I mislim
20 da sam i dalje prilično uvjeren u to, naime, da mogu ovoga tjedna završiti sa
21 ispitivanjem gospodina Treanora. No mislim da je vrlo vjerojatno da neću
22 završiti s njim sutra.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Svakako. Trebalo bi naći vremena za neka
24 proceduralna pitanja, ali ja bih to radije ostavio dok ne završi unakrsno

1 ispitivanje gospodina Treanora. Prvo, dakle, postoji pitanje Vaših pisama kojima
2 bi trebalo posvetiti pozornost, a onda, također, drugo pitanje se odnosi na već
3 presuđene činjenice. A Vijeće bi htjelo ukratko o tome razgovarati sa stranama,
4 naravno u proceduralnom smislu.

5 Stoga mogu reći da nije sigurno hoćemo li naći vremena da to obavimo do
6 ovoga vikenda, ali ukoliko mislite da biste negdje tijekom petka mogli završiti
7 s unakrsnim ispitivanjem... naravno, to ovisi koliko će pitanja imati suci i hoće
8 li to dovesti do novih pitanja koja biste vi postavljali.

9 Gospodine Tieger, je li ovo dovoljna informacija?

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, časni Sude. I mislim da je to najbolja
11 procjena koju kolega /nerazgovetno/ može dati.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A to znači da ćemo za danas prekinuti s
13 radom i sutra, u četvrtak, počinjemo u 14.15h u ovoj sudnici.

14 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

15 ... Sednica završena u 13.42.

16 Nastavak zakazan za četvrtak,

17 15.04.2004., u 14.15h.